

Collectieplan 2012

vanabbemuseum

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	3
2. Collectiebeleid 2012	
2.1 Inleiding	5
2.2 Onderzoeksgebieden	6
2.3 Collectievorming 2010-2012	8
2.4 Registratie en documentatie	17
2.5 Behoud en beheer	19
2.6 Collectiepresentaties	22
2.7 Bemiddeling	26
2.8 Onderzoek	29
2.9 Publicaties	32
Bijlage 1 Taakstelling	34
Bijlage 2 Samenstelling collectie	35
Bijlage 3 Aankoopbudget	38
Bijlage 4 Bruiklenen aan derden	40
Bijlage 5 Presentaties collectie 2009-medio 2011	41
Bijlage 6 Lijst van aankopen 2009-2010	44

1. Voorwoord

Dit beleidsdocument dient om de visie op de collectie van het Van Abbemuseum in het jaar 2012 uiteen te zetten. Als document voor 12 maanden markeert het de overgang van het beleid dat we de afgelopen acht jaar – sinds de opening van de nieuwbouw – ontwikkeld hebben naar een volgende beleidsfase. Evenals het vorige plan, geeft dit plan inzicht in de ideeën achter de keuzes die we maken en de richting waarin we willen ontwikkelen. De tekst leidt de lezer langs de hoofdactiviteiten van het museum met betrekking tot de collectie, waaronder conservering, bemiddeling en presentatie. Eveneens laat het de relatie zien tussen het collectieplan en de algemene missie van het museum in de komende jaren. Bijvoorbeeld hebben we in dit plan de term 'interessegebied' vervangen door 'onderzoekgebied'. Dit markeert een voor ons belangrijke stap in de richting van de ontwikkeling van het museum tot een 'kennisinstituut'. Kennis, als resultaat van onderzoek, is wat wij aan zowel ons publiek als de kunstsector in het algemeen, binnen en buiten Nederland, kunnen bieden.

Binnen het museum zijn op dit moment de directie en staf bezig met het voorbereiden van een nieuw strategisch managementplan voor 2013-2018. Daarin willen we de consequenties van de geplande en te verwachte bezuinigingen verwerken in onze doelen en de richting van onze activiteiten. Het is te vroeg om in dit plan alle consequenties van de nieuwe strategieën te vertalen naar de collectie. Dat zal pas in het volgende collectieplan aan de orde zijn. Desondanks willen we toch in grote lijnen aangeven in welke richting wij denken te gaan.

Gebaseerd op de kennis die we de afgelopen 8 jaar hebben opgebouwd willen we onze activiteiten herstructureren rond twee sleutelbegrippen: 'the dispersed museum' en 'the transparant museum'.

1. The dispersed museum

Onder de term 'the dispersed museum' verstaan we het geheel van netwerken die we met andere musea en kunstinstellingen opbouwen en waarin we niet alleen onderzoek en tentoonstellingen willen delen, maar ook kennis en collecties (de fysieke kunstwerken en archieven). Een belangrijk resultaat in dit kader is L'Internationale, een samenwerkingsverband van vier grote Europese musea en twee archieven, die onderzoeken hoe ze op de lange termijn zowel hun beleid als hun collecties op elkaar af kunnen stemmen. Deze samenwerking is erop gericht verschillen en overeenkomsten tussen de deelnemende instellingen zichtbaar te maken, samen transnationale, multiculturele verhalen te weven en de algemeen geldende canon uit te dagen. Het eerste resultaat is een serie van vier tentoonstellingen waarvan in 2011 de eerste twee, *Museum of Parallel Narratives*, in het MACBA, Barcelona, en *Museum of Affinities* in Moderna Galerija, Ljubljana zijn gerealiseerd. Het project zal in Nederland en België zichtbaarheid krijgen in januari 2012 met de tentoonstelling *Spirits of Internationalism* die gelijktijdig in het Van Abbemuseum en het M HKA in Antwerpen plaatsvindt. Een ander project dat toont hoe dit concept op kleinere, maar niet minder ambitieuze schaal kan werken is de bruikleen van *Buste de Femme* van Picasso aan de IAAP in Ramallah, Palestina. Dit project toont de mogelijkheid kennis uit te wisselen met

gebieden elders in de wereld waar onze belangstelling naar uitgaat (Oost-Europa, Midden-Oosten, Zuidoost Azië).

2. The transparant museum

'The transparant museum' is een concept dat nog volop in ontwikkeling is. Doelstelling is om in de nieuwbouw van het museum de collectie, de archieven en alle kennis daaromtrent maximaal toegankelijk te maken voor het publiek. Zo willen we het belang van de collectie en de processen daaromheen zichtbaar maken en de kennis van ons publiek vergroten, niet alleen van individuele werken, maar ook van de context van kunst in de 20ste en 21ste eeuw. De onderzoeksgebieden die we in dit collectieplan hebben gedefinieerd zijn van belang als mogelijke 'zoekcriteria' waarmee de collectie onderzocht, geanalyseerd en bekeken kan worden. In 'The Transparant Museum' hebben we de mogelijkheid samen te werken met gastconservatoren, kennis uit te wisselen, te leren van de blik van de buitenstaander op de collectie, te experimenteren met presentatiewijzes en bemiddeling enz.

Onderzoek – Kunst en Kennis

In beide initiatieven – het 'dispersed' en het 'transparant' museum – sluiten aan bij onze ambitie om het museum als een publiek 'kennisinstituut' te begrijpen. De beleving van kunst is niet een zaak van louter vermaak, maar nodigt de bezoekers uit om de kunstervaring te begrijpen als een vorm van kennis. Hierbij begrijpen we alle mensen – kunstenaars, conservatoren, restauratoren, theoretici, etc. – die werkzaam zijn in het museum als onderzoekers die vragen stellen over onze wereld. Dit onderzoek vertoont daarbij overeenkomsten met wat Brian Holmes 'extradisciplinair' onderzoek noemt. De kennis die met dit onderzoek verkregen wordt is niet zozeer de disciplinaire kennis van de specialist die de leek buitensluit, maar de kennis die begint bij de eigen ervaringswereld en de vragen die daarin spelen. De openheid of autonomie van kunst bestaat hierbij niet uit een afgesloten gebied, maar is juist de ruimte waarin de wereld niet vanuit het bestaande hoeft te worden benaderd, maar vanuit het mogelijke.

Het verzamelen van relaties

Een volgende en laatste consequentie van deze ingeslagen weg is de noodzaak om het kunstwerk als ding in de collectie te herdefiniëren. Nu het kunstwerk niet meer een eindpunt is van een proces, maar juist een proces mogelijk maakt waarin een bijzondere kennis verkregen kan worden, is het werk niet meer te begrijpen als een statische eenheid. In onze nieuwe werkwijze begrijpen we kunstwerken daarom eerder als open entiteiten die zich blijven ontwikkelen en continu nieuwe relaties maken. Deze relaties bestaan in de verschillende manieren waarop een werk is begrepen in tentoonstellingen, interpretaties en restauraties. Elke uiteenzetting met een werk dwingt degene die de relatie aangaat om een uitspraak te doen – hoe klein ook – over de betekenis van het werk. Deze uitspraken zijn veelvormig maar niet inwisselbaar; ze drukken de wereld en verbeelding uit die op een specifiek moment mogelijk is. Deze uitspraken, deze relaties verzamelen zien we als de opgave en uitdaging voor het 21ste eeuwse museum.

2. Collectiebeleid 2012

2.1 Inleiding

Hieronder zullen we alle deelgebieden met betrekking tot het collectiebeleid afzonderlijk behandelen. Zo zijn daar: collectievorming, registratie en documentatie, behoud en beheer, collectiepresentaties, educatie en interpretatie, onderzoek en publicaties. Gezamenlijk tonen ze hoe we de in het voorwoord aangestipte ideeën en interesses naar de praktijk vertalen. De structuur van het document komt grotendeels overeen met het vorige collectieplan. De geïntegreerde benadering van collectie en archief (voor toelichting hierop zie 2.1. van het vorige collectieplan) blijft centraal staan. Daarnaast blijven we wat betreft de collectievorming werken met een mix aan strategieën op basis van periode en interesse. Ook gevoeligheid voor veranderende geopolitieke verschuivingen blijft onverminderd van belang, met als gevolg ook een specifieke geografische focus.

Grootste wijziging met het vorige collectieplan is een explicietere verdeling tussen onze inhoudelijke agenda, bestaande uit verschillende 'onderzoeksgebieden' en de 'middelen' die we hebben om deze te realiseren. In 2.2 zullen we in den brede onze huidige onderzoeksgebieden thematisch introduceren, om vervolgens onder de paragrafen collectievorming, onderzoek en publicaties te laten zien hoe onze onderzoeksgebieden daarbij aansluiten en welke consequenties we daaraan verbinden. Sommige thema's komen daarbij op meerdere gebieden terug, andere zijn specifiek gebonden aan een bepaalde afdeling.

Voor meer informatie over taakstelling en collectiesamenstelling, zie bijlage 1 en 2. Voor kwantitatieve informatie over aankoopbudgetten en bruikleenverkeer zie bijlage 3 en 4. De bijlagen 5 en 6 geven een overzicht van collectiepresentaties 2009-2011 en een lijst van aankopen 2009-2010.

2.2 Onderzoeksgebieden

Al enkele jaren zijn de criteria waarmee we verzamelen niet meer uit te drukken in kunsthistorische begrippen als 'stijl' of 'stroming'. In plaats daarvan werkt het museum al geruime tijd met meer open gedefinieerde 'interessegebieden', hier omgedoopt in 'onderzoeksgebieden', die op verschillende wijze hun resonans vinden in verschillende afdelingen en de collectie. Het loslaten van de oude kunsthistorische ankers en het experimenteren met nieuwe vormen vergt daarbij een secure benadering met gedegen evaluatie. Belangrijk daarbij is ook nog om op te merken dat de onderzoeksgebied niet per se een keurslijf zijn waarin kunstwerken, projecten of activiteiten opgesloten worden. De onderzoeksgebieden zijn eerder te begrijpen als een aanknopingspunt dat een bepaald aspect van een kunstwerk, project of activiteit ontsluit.

Het herijken van het collectiebeleid en de daaraan verbonden aspecten van het museumbeleid betekent niet een rücksichtsloze breuk met het bestaande beleid, maar een geleidelijk in elkaar groeien van oude en nieuwe vormen. Het Collectieplan 2012 markeert daarbij een laatste stap in de eerste fase die in 2008 is ingezet. Na de experimenten met *Plug In, Living Archive* en recentelijk *Play Van Abbe*, is het nu tijd om nog eenmaal grondig te evalueren om dan in 2013 te komen met een meer integrale visie op het museum. Het huidige collectieplan toont de gezette stappen en hoe deze ons beleid voor het komende jaar bepalen.

Om te laten zien hoe de onderzoeksgebieden niet alleen bij het verzamelen zelf een rol spelen, maar hun weerklank vinden in andere afdelingen, behandelen we hier kort in het algemeen de onderzoeksgebieden en later de uitwerking ervan in de collectievorming, onderzoek en publicaties en waar nodig in andere afdelingen.

- *Art & Social Change*

Een van de speerpunten in ons beleid is het tonen en verzamelen van werken die sociale vraagstukken aan de orde stellen. Het begin van de 21^e eeuw is een heel goed moment om de erfenis van de avant-garde en haar ambitie om de kloof tussen leven en kunst op te heffen nieuw leven in te blazen. Hoe problematisch dit streven ook is, het blijft een van de belangrijkste en tot dusverre onopgeloste kwesties binnen de hedendaagse kunst. Veel hedendaagse kunstenaars stellen in hun werk op expliciete wijze de vraag naar de gebruikswaarde en het doel van kunst. Deze ontwikkelingen willen we in ons aankoopbeleid tot uitdrukking brengen. We willen verbanden leggen en versterken tussen het cluster historische avant-garde kunst, de neo-avant-garde in de tweede helft van de 20^e eeuw tot aan 1989 en de complexe situatie van vandaag. Op het unieke experiment in de eerste jaren van de Sovjet-Unie is de directe invloed van avant-garde-bewegingen op de maatschappij altijd beperkt geweest. Dit neemt niet weg dat haar strategieën en vormen desondanks rondspoken in de hoofden van kunstenaars en kijkers. Deze 'spookbeelden' willen we analyseren en zichtbaar maken.

- ***Art & Economy/Law***

De Griekse schuldencrisis, het Amerikaanse debat over het schuldenplafond en de harde bezuinigingen in Nederland maken eens te meer duidelijk dat het economische systeem een centrale rol speelt in onze samenleving. Het bepaalt voor een groot deel hoe wij samenleven. Meer nog dan een politieke keuze is het praktisch een 'natuurkracht' waarmee we ons voortdurend uiteen moeten zetten. Tegen deze achtergrond willen we aandacht besteden aan kunstwerken die inspelen op economische wetmatigheden en zo het kapitalistische systeem kritische analyseren. Daarnaast zijn we geïnteresseerd in kunstenaars die in hun werk zichtbaar en voelbaar maken hoe economische machtstructuren de toegang tot cultureel erfgoed beperken of onmogelijk maken. We denken hierbij met name aan de wetgeving die het intellectueel eigendomsrecht moet beschermen en de consequenties daarvan voor de toegankelijkheid van cultureel erfgoed. Onderzoek hiernaar vindt plaats in de vorm van de productie van re-enactments, reconstructies, en kopieën.

- ***Art & Identity/Collectivity***

Een ander belangrijk thema in de wereld van vandaag is de vraag hoe wij in een tijd van immigratie, globalisering en culturele verandering willen samenleven. De belangstelling voor performance, rollenspelen, de theatralisering van het alledaagse leven laten zien hoe geëxperimenteerd wordt met nieuwe mogelijkheden. Het geven, spelen en filmen van rollen laat zien hoe kunstenaars reflecteren en posities kritisch onderzoeken. Daarbij zijn we met name geïnteresseerd in kunstwerken waarin de confrontatie tussen het lokale en het internationale aan de orde wordt gesteld.

- ***Autonomous Art & the Public Sphere***

De autonomie van de kunst was lang een onbetwistbare vanzelfsprekendheid. De omgang met kunst en de instituten die deze faciliteerden was volledig afgestemd op de vrijheid van werk en kunstenaar. Recentelijk is duidelijk geworden dat deze vanzelfsprekende autonomie niet langer bestaat. Kunst dient zich meer dan ooit te verantwoorden naar de markt en samenleving. De autonomie is geen gegeven meer maar een vraag. Deze situatie is een vruchtbare bodem om onderzoek te doen naar de verschillende betekenissen die de autonomie van de kunst met de jaren is toegekend en wat het hedendaags belang van een autonome kunst is.

- ***Art & (Art) History***

De hegemonie van het westen is tanende en ons huidige economische, politieke en morele systeem vertoont duidelijk barsten. Hiermee lijkt een eind te komen aan het moderne tijdperk met zijn kolonialisme, secularisatie, democratisering en industrialisatie; het tijdperk waarin het museale instituut en de verwante academische discipline van de kunstgeschiedenis zich heeft ontwikkeld tot wat het vandaag is. De heroriëntatie die deze ontwikkelingen afdwingen noopt tot reflectie op de geschiedenis en de manier waarop deze is geschreven. Dat verklaart enerzijds de aandacht van kunstenaars, conservatoren en theoretici voor archieven en archiefonderzoek. Ook de ontwikkeling van media als het internet dragen hier aan bij. Hoe leggen mensen relaties? Op welke wijze gebruiken we historische begrippen om grip te krijgen op onze huidige omgeving? Welke mogelijkheden zijn er om een collectie te ontsluiten? Deze vragen spelen een niet te onderschatten rol in het museum van de 21ste eeuw.

2.3 Collectievorming 2010-2012

Criteria voor de collectie kunstwerken

Tot eind 2013 willen we de koers die we in 2008 zijn ingeslagen verder. In het collectieplan 2008-2010 hebben we het verzamelbeleid uiteengezet aan de hand van drie criteria: tijd, thema en geografische oriëntatie. In de daaropvolgende jaren hebben we deze criteria in elk collectieplan bijgesteld en doorontwikkeld.

In het Collectieplan 2010 – 2012 hebben we 'thema' vervangen door 'interessegebied' en het 'interessegebied' 'art & context' toegevoegd. In het Collectieplan 2012 is 'interessegebied' vervangen door 'onderzoeksgebied' en hebben we 'art & context' opgedeeld in twee nieuwe gebieden 'autonomous art & the public sphere' en 'art & (art) history'. De categorieën tijd en geografie dienden in het vorige collectieplan met name om aan te geven op welke wijze het museum zich positioneert ten opzichte van een meer traditionele kunsthistorische benadering waarin West-Europa en Amerika een dominante rol spelen. Hiertegenover stellen wij een benadering waarin Oost-Europa, het Midden-Oosten en Zuid-Oost Azië een grotere aandacht hebben. Daarnaast streven we bij de collectievorming naar een goede balans tussen aankopen van mannelijke en vrouwelijke kunstenaars.

Het volgen van deze criteria werken we op verschillende manieren uit voor de kunst van vóór 1989 en daarna. We zullen hier onze strategie voor beide periodes toelichten.

Materiaal, medium of techniek zijn nooit een verzamelcriterium geweest en dat zal ook in de toekomst zo blijven. Een aantal internationale adviseurs en deskundigen, de conservatoren van het museum en de directeur maken de uiteindelijke keuze.

Voor 1989 – Geografie en Gender

Uitbreiding van het collectieonderdeel 1900-1989 hebben we niet systematisch nagestreefd en zullen we ook niet nastreven. Alleen wanneer zich zeer uitzonderlijke kansen voordoen zullen we van dit uitgangspunt afwijken. Voor dergelijke aankopen zullen meestal extra financiële middelen gevonden moeten worden. Zo voeren we bijvoorbeeld momenteel actie om Richard Long's *Wood Circle* aan te kunnen kopen. Dit werk was een langdurige bruikleen en is ons onlangs door vererving te koop aangeboden.

Naast deze uitzonderlijke kansen zijn er twee uitzonderingen op de regel. Ten eerste maakt het museum een uitzondering voor kunst gemaakt in het Midden-Oosten, Zuid-Oost Azië en Oost-Europa. Het museum is bekend om zijn belangrijke verzameling werken van de Russische kunstenaar El Lissitzky, aangevuld met werken van de Hongaar Lászlò Moholy-Nagy. Dit collectieonderdeel breiden we uit met een aantal kunstenaars van daarop volgende generaties uit dit vroeger socialistische deel van Europa. Op die manier willen we deze 'verhaallijn' verder doortrekken en in de collectie verankeren. Zoals we in ons collectieplan van 2008 al vermeldden, is dit een ambitie die slechts op lange termijn gerealiseerd kan worden. De aandacht in de kunstwereld voor deze werken is enorm gegroeid en de beschikbaarheid is beperkt. In de afgelopen periode is het mogelijk geweest om werken van Andrej Wroblewski, Mladen Stilinovic en Nedko Solakov aan te kopen. In de nabije toekomst hopen we deze lijst aan te kunnen vullen met werk van IRWIN en Ilya Kabakov.

Ten tweede zijn we gevoelig voor de verstoorde 'gender-balans' in de collectie, die we waar mogelijk willen herstellen. In 2000 is het museum begonnen met de aanleg van een verzameling films en video's uit de jaren zestig en zeventig. Een groot deel van deze werken zijn in een onbeperkte oplage op de markt gebracht en daarom relatief goedkoop. Dit onderdeel zijn we aan het uitbreiden met video's van vrouwelijke kunstenaars.

Naast verwerving zoeken we naar andere mogelijkheden om deze ambities te realiseren. Een daarvan is samen te werken met instellingen die al expertise en een verzameling op dit gebied hebben opgebouwd. Voor wat betreft Oost-Europa en Zuid-Amerika werken we samen met de Moderne Galerija in Ljubljana, de Julius Koller Society in Bratislava, MuHKA in Antwerpen en MACBA in Barcelona. Samen met hen hebben we L'Internationale opgericht, een samenwerkingsverband dat zijn archieven en collecties gebruikt om vergelijkend onderzoek te doen, nieuwe methodes ontwikkelt voor presentatie, onderzoek en educatie en het bruikleenverkeer tussen de partners wil vergemakkelijken.

Na 1989 – onderzoeksgebieden

De uitbreiding van dit collectieonderdeel is een van onze belangrijkste doelstellingen. Prioriteit heeft daarbij dat we dit cluster een brede geografische basis willen geven. Daarom is voor deze periode niet zozeer geografie of gender leidend, maar de vooraf geformuleerde onderzoeksgebieden. We werken aan deze gebieden door samenwerking te zoeken met kunstenaars en conservatoren. Conservatoren nodigen we uit om als gast in het Van Abbemuseum te werken voor een tijd van minimaal zes maanden. Hun onderzoek mondt uit in tentoonstellingen en projecten waaruit aankopen kunnen volgen. Via hen bouwen we een netwerk op en wisselen informatie uit.

Ook hier zal de samenwerking met L'Internationale leiden tot collectie-uitbreiding op het gebied van de hedendaagse kunst. Daarnaast hebben we de afgelopen anderhalf jaar discussies gevoerd met een aantal belangrijke spelers in het kunstveld in Turkije en het Midden-Oosten. Hieruit kunnen de komende jaren eveneens aankopen voortkomen. Daarbij is echter niet zozeer de geografische positie van deze partners van belang als wel het delen van dezelfde onderzoeksgebieden. Dit netwerk is daarbij eveneens een voorbeeld van onze doelstelling om relaties te verzamelen.

Collectievorming

In 2009 en 2010 zijn de volgende werken in het kader van de verschillende onderzoeksgebieden verworven:

- *Art & Social Change*

The Role of a Lifetime, 2003 van Deimantas Narkevicius;
Angry Sandwichpeople or In a Praise of Dialectics, 2006, *Perestroika-Songspiel*, *The Victory over the Coup*, 2008, *Partisan Songspiel. A Belgrade Story*, 2009, *Activist Club* (2007) 2009 van Chto Delat;

LENIN: 8qm, 2000 van Olaf Nicolai;

Flight Case Archive of Mobile Academy, 2003-2010 van Hannah Hurtzig;

- *Art & Economy/Law*

Aankopen in dit kader vanaf 2006:

Free Sol LeWitt uit 2009 van SUPERFLEX (schenking);
Flooded McDonald's, 2009 van SUPERFLEX;

- **Art & Identity/Collectivity**

Aankopen in dit kader vanaf 2006:

Rites of Passage, 2008 van Julika Rudelius

Them, 2007 van Artur Zmijewski

Mur i Wieza, 2009 van Yael Bartana;

Read the Masks. Tradition Is Not Given, (2008) 2009 van Petra Bauer & Annette Krauss

Aufschub, 2007 van Harun Farocki;

Attacks on Linking: Scrolls – What's on your mind, 2007-2010 en *Heiman Test (M.H.T.) No. 4: Experimental Diagnostics of Affinities*, 2010 van Michal Heiman

Positions, 2010 van Public Movement

White man got no dreaming, 2008 van Michael Rakowitz (schenking)

Nabih Awada's Letters from Family and friends, 2007, *Awada Portrait (Nabih Awada, Badaaro, Beirut)*, 2007, *Untold*, 2008 en *Writing for a posterior time; Nabih Awada:*

Documents from prison. Letter to Samir, 2008 van Akram Zaatari ;

en de al eerder genoemde *Perestroika-Songspiel*, *The Victory over the Coup*, 2008, *Angry Sandwichpeople or In a Praise of Dialectics*, 2006, *Lied van de zaalwachters voor de inwoners van Eindhoven*, 2009 van Chto Delat.

- **Art & (Art) History**

Conceptual Paradise, (2002-2005), 2006 van Stefan Römer;

Sites of Modernity (collection of the Museum of Antiquities), 2008 van het Museum of American Art, Berlin;

Raum der Gegenwart, (1930) 2009 van Moholy-Nagy en Alexander Dorner, gerealiseerd door Kai-Uwe Hemken, professor en Jakob Gebert, beiden verbonden aan de Universiteit van Kassel;

Instant Thoughts not Suitable for Quotes, 2009 van Nedko Solkakov (schenking)

Gender

In de versiering was een project van Lily van der Stokker waarbij ze een ruimte in het Van Abbemuseum met door haar ontworpen behangpapier bekleedde. Vervolgens nodigde ze kunstenaars uit om in deze ruimte hun werk te tonen en deed voorstellen voor aankopen van deze kunstenaars. In dit kader werden de volgende werken aangekocht:

Untitled (0101) (32 oranges), 2001 van Jim Isermann;

Hey I am Ugly (design for wallpainting and carpets), 2009, *Wallpainting design for Judd square box 9 with karpet and wooden object*, 2009, *Wallpainting design for Judd in ochre with karpet, chair and box*, 2009, *Wallpainting design for Judd in pink with karpet and boxed*, 2009, *Complain mountain (wallpainting design in fluo green and yellow with wooden object)*, 2008 van Lily van der Stokker

Materiaal en techniekbeschrijving en afbeeldingen van alle werken die in 2009 en 2010 zijn aangekocht zijn te vinden in bijlage 6.

Structurele aspecten van het collectiebeleid

Het museum als opdrachtgever

De afgelopen jaren hebben we een aantal tentoonstellingen gemaakt met werken die kunstenaars speciaal voor deze presentaties maakten. De thema's van deze tentoonstellingen kwamen voort uit onderzoek naar onze onderzoeksgebieden. Het museum fungeerde in die gevallen als opdrachtgever. Recente voorbeelden zijn *Free Sol LeWitt* van SUPERFLEX, *Lina Bo Bardi: The Didactic Room* van Wendelien van Oldenborgh, *Lied van de zaalwachters voor de inwoners van Eindhoven* en *Museumssongspiel* van Chto Delat.

De komende jaren willen we ook kunstenaars buiten het presentatiebeleid om opdrachten geven die we voor de collectie willen aankopen. Uiteraard gaat het om kunstenaars die we vertrouwen en wiens thematiek aansluiting vindt bij onze interesses. Met deze nieuwe werkwijze willen we kunstenaars steunen om hun producties of de processen die ze op gang willen brengen mogelijk te maken. Zo kunnen we een intensiever contact opbouwen met kunstenaars dat meer gericht is op de lange termijn en andersoortige resultaten mogelijk maakt. Door ons verzamelbeleid met deze nieuwe manier van werken uit te breiden gaan we anders denken over de aard van onze verzameling en vergroten de mogelijkheden om de collectie buiten ons tentoonstellingsbeleid om uit te breiden. Daarnaast maken we onszelf meer onafhankelijk van het distributiesysteem van de commerciële galerieën.

De resultaten van deze opdrachten kunnen in de collectie van het museum opgenomen worden zowel in de vorm van een aankoop van het materiële resultaat als in de vorm van documentatie van het project.

Verhouding tot Collectie Nederland

In de geschiedenis van verzamelen zijn in Nederland overlappingen tussen kunstcollecties in Nederlandse musea ontstaan. Diverse kunstenaars en kunsthistorische stromingen zijn in meerdere musea in Nederland vertegenwoordigd. De aanwezigheid van een kunstwerk in een bepaalde verzameling ontleent zijn rechtvaardiging aan de geschiedenis van deze collectie en haar specifieke doelstellingen. De relaties tussen het kunstwerk en deze context vormen een belangrijk onderdeel van de interpretatiegeschiedenis van het werk. Deze overlappingen zijn daarom interessant en de moeite van het bestuderen waard.

Ondanks, of misschien zelfs juist door het feit dat de Nederlandse musea zich ten opzichte van elkaar steeds meer onderscheiden in missie en doelstellingen, zijn dergelijke overlappingen ook in de toekomst niet te vermijden. Een zorgvuldige afweging kan er toe leiden dat meerdere musea kiezen voor het werk van dezelfde kunstenaar. Daarbij moet echter wel kost wat kost vermeden worden dat we in Nederland te veel gelijksoortige werken aankopen. Per geval zullen we hierover afspraken maken met de kunstenaar en de betreffende musea. Een goede uitwisseling van informatie is dus zeer belangrijk, zowel over het bestaande aankoopbeleid als over de stand van zaken rond uitvoering, wijzigingen en actualisering van dit beleid. Een belangrijke stap in die richting is de uitwisseling van het collectieplan, waaraan wij graag meewerken.

Schenken

We stellen ons in principe gereserveerd op tegenover het aanvaarden van schenkingen (in de vorm van kunstwerken) en langdurige bruiklenen. Aan het aanvaarden van een schenking gaat een periode vooraf waarin beide partijen onderzoeken in hoeverre het aangeboden kunstwerk daadwerkelijk op zijn plaats is binnen het museum en of het museum aan de verwachtingen van de schenker kan en wil voldoen.

Langdurige bruiklenen van derden

Langdurige bruiklenen kunnen een niet te onderschatten risico vormen binnen een collectie. Het gevaar bestaat dat er 'omheen' wordt verzameld. Wanneer de bruikleengever later de bruikleen terugtrekt, ontstaan gaten die we door de waardeestijging van de werken niet of alleen met grote moeite kunnen herstellen. Bovendien brengt het behoud en beheer van kunstwerken kosten mee voor registratie, conservering, opslag en verzekering die het museum niet meer (zoals gebruikelijk was in het verleden) voor eigen rekening kan en wil nemen.

Daarom geldt ook voor langdurige bruiklenen dat de omstandigheden en de motieven van zowel bruikleengever als bruikleennemer om tot een langdurige bruikleen te komen van doorslaggevend belang zijn. Wat we nastreven in ons bruikleenbeleid kan evenwel met het begrip 'relatie' worden verhelderd. We willen niet alleen een object huisvesten, maar zijn geïnteresseerd in het netwerk waaruit het voortkomt en of we daarmee een duurzame relatie kunnen opbouwen.

Een duidelijk voorbeeld van ons bruikleenbeleid betreft het werk van René Daniëls. We hebben zijn werk van de Stichting René Daniëls in langdurig bruikleen genomen omdat het museum al vroeg in zijn carrière een hechte band met Daniëls had en we hem rekenen tot de belangrijkste Nederlandse kunstenaars van zijn tijd. We vinden het onze plicht de Stichting te steunen bij de zorg voor een goede registratie en conservering en bij het toegankelijk maken van het werk in binnen- en buitenland. Daarnaast onderzoeken we samen met de Stichting welke delen van deze collectie we permanent aan de collectie van het Van Abbemuseum kunnen toevoegen in de vorm van een aankoop. Deze aankoop willen we realiseren in 2012, gelijktijdig met de tentoonstelling *René Daniëls: An exhibition is also always part of a greater whole* van 21 mei tot september 2012 in het Van Abbemuseum.

In het Collectieplan 2010-2012 maakten we melding van ons voornemen de verzameling van CAMP (Contemporary Art Museum Palestine) in langdurig bruikleen te nemen. Deze verzameling is bijeengebracht door de Al-Ma'mal' Foundation for Contemporary Art, een onafhankelijke Palestijnse instelling voor hedendaagse kunst in Jeruzalem. Zolang er geen Palestijnse staat is wil CAMP zijn collectie elders onderbrengen. Wij hebben aangeboden deze collectie in langdurig bruikleen te nemen en onze kennis van registratie, documentatie en conservering met hen te delen, zodat ze in de toekomst zelf zorg kunnen dragen voor deze collectie. Om dit plan te realiseren is meer tijd nodig dan verwacht. Wel hebben we in *Play Van Abbe, deel 3: The Politics of Collecting – The Collecting of Politics* al onderzoek gedaan naar deze collectie en een deel ervan getoond.

Afstoten

Ten aanzien van het afstoten van collectieonderdelen staat het Van Abbemuseum gereserveerd. De collectie is beperkt van omvang en van interessante kwaliteit. Werken die we minder vaak tonen kunnen - wanneer daartoe aanleiding is - uitgeleend worden aan overheidsinstellingen of collega-musea. Van een inactief deel van de collectie dat in aanmerking zou komen voor afstoting is vooralsnog geen sprake. Bovendien is de collectie, door de samenhang tussen aankoop- en tentoonstellingsbeleid een neerslag van de geschiedenis van het museum en is als geheel daarom van groot belang voor het onderzoek naar de museale geschiedenis.

Langdurige bruiklenen aan derden

Langdurige bruiklenen aan derden vallen uiteen in twee categorieën:

1. Bruiklenen aan niet-museale instellingen voor representatieve doeleinden, waaronder de Raad van State, ministerie van OCW en De Gemeente Eindhoven.
2. Bruiklenen aan collega-musea in Nederland (het Groninger Museum, het Gemeentemuseum Den Haag en het Museum Slager in 's-Hertogenbosch).
3. Daarnaast bevat de collectie een aantal werken die uitstekend als ruilobject zouden kunnen fungeren. Een beleid ten aanzien daarvan wordt de komende jaren uitgewerkt.

In 2011 waren in totaal 26 werken langdurig uitgeleend aan derden (waarvan 20 aan niet-museale instellingen zoals de gemeente Eindhoven en de Raad van State voor representatieve doeleinden en 6 aan collega-musea).

Bruikleenverkeer

Aangezien de collectie van het Van Abbemuseum een publieke collectie is vinden we het belangrijk dat deze verzameling voor het publiek toegankelijk is en zoveel mogelijk getoond wordt. Belangrijk is wel dat we hiermee de conditie van de werken niet in gevaar brengen. Daarbij houden we ons aan criteria en richtlijnen zoals die in het museale veld gebruikelijk zijn. Bruikleenaanvragen beoordelen we op: concept en belang van de tentoonstelling, professionaliteit van de aanvragende instelling, conditie van de ruimtes wat betreft klimaat en beveiliging. Daarnaast spelen in de beslissing mee: de conditie van het werk en uiteraard de beschikbaarheid.

Helaas hebben wij niet de capaciteit om de onkosten voor bruiklenen aan derden voor eigen rekening te nemen. Bij bruiklenen buiten Nederland brengt het museum bij toekenning van het bruikleen administratiekosten in rekening plus een aanvullend bedrag per werk voor het maken van het conditierapport en de voorbereiding van het transport. Binnen Nederland worden geen kosten in rekening gebracht, behalve wanneer er sprake is van 'out of pocket expenses'.

Bijlage 3 geeft informatie over het aantal bruiklenen in de afgelopen 10 jaar.

Actief bruikleenbeleid

Een ander resultaat van onze actieve focus op het koesteren en verzamelen van relaties is ons nieuwe actieve bruikleenbeleid. Normaal komt namelijk het grootste deel van onze bruikleenaanvragen van musea uit West-Europa en Noord-Amerika. Zij kennen de wegen om bruiklenen aan te vragen en voldoen aan alle eisen rond klimaat en veiligheid. Een consequentie hiervan is dat mondiaal gezien slechts een beperkt publiek toegang heeft tot de collectie. Graag willen we ons publieksbereik in sociale in

geografische zin uitbreiden en ook kleinere en niet-museale openbare instellingen de kans geven werken uit onze collectie te lenen. Het ontbreekt hen aan financiële middelen, professionele kennis en de vereiste faciliteiten. Daarbij zijn de gebieden waarin ze zich bevinden vaak onveilig, waardoor transport naar deze gebieden moeilijk en risicovol is en daarom kostbaar. In de komende jaren willen we speciaal voor bruikleenaanvragen van dit soort instellingen onze regels versoepelen en actief meewerken aan de realisatie van de bruikleenaanvraag. In dit kader hebben we in 2011 *Buste de Femme*, 1943 van Picasso uitgeleend aan de kunstacademie in Ramallah. Met dit bruikleenbeleid willen we tevens een brede en urgente dialoog op gang brengen over de toegankelijkheid van kunst in de wereld van vandaag.

Ook willen we met een aantal geselecteerde instellingen een langdurige relatie opbouwen om bruikleenverkeer te vergemakkelijken zonder risico's te vergroten. Dit samenwerkingsverband krijgt vorm in L'Internationale, een coöperatief van musea en archieven in Europa.

Collectievorming context – bibliotheek en archieven

Een helder en coherent beleid voor de collectie context is een logisch gevolg van onze aandacht voor het verzamelen van relaties. Juist primaire bronnen als schetsen, correspondentie, maquettes en tentoonstellings efemera zijn van groot belang om niet alleen het object te begrijpen, maar ook het relationele netwerk waarin het zich beweegt. In de afgelopen jaren hebben we aan deze wens invulling gegeven.

Het concrete bibliotheek- en archiefbeleid viel uiteen in twee delen. Aan de ene kant lag de nadruk op het aanschaffen van nieuwe publicaties, tijdschriften en het bijhouden van het museumarchief. Aan de andere kant heeft de bibliotheek zich gericht op het verwerven en conserveren van primaire bronnen - zoals schetsen en ontwerpen - en kunstenaarspublicaties. Het hier besproken beleid spitst zich toe op de tweede categorie.

Criteria

Tijdspannes

- 1900 – 1959

Voor de bibliotheek was het mogelijk om primaire bronnen of relevante documenten aan te kopen of over te nemen als onderdeel van een archief. Stromingen waar we ons in deze periode op hebben gericht waren: Expressionisme, École de Paris, religieuze kunst of art sacré (i.c. stromingen en tendensen die in het beleid van Edy de Wilde centraal stonden). Daarnaast hadden we met name interesse in bronnen met betrekking op de Lissitzky collectie en de Russisch Constructieve kunst.

Het in 2008 geschonken archief en werken van prof. Jan Slothouber hebben dit deel van de collectie verrijkt door een meer hedendaagse component van de stroming. De schenking bood de mogelijkheid verbanden te leggen met de collectie van het Van Abbemuseum. De ontwerpen en filosofie van de neo-constructivist Slothouber toonde namelijk nauwe verwantschap met die van El Lissitzky.

- 1960 – 1989

Kunstenarspublicaties en mogelijke primaire bronnen zochten we voor deze periode vooral over de volgende stromingen: Zero en Nul, Minimal Art, Conceptuele kunst en Fluxus (i.c. beleid Leering, Fuchs en Debbaut). Het Slothouder-archief was ook voor dit deel van de collectie door de relaties met Minimal Art van belang. De verwantschap in termen van standarisering en systematisering in het werk van LeWitt en Slothouber zijn daarbij opvallend. Daarnaast was Slothouber vriend en vakgenoot van de oud-directeur van het Van Abbemuseum Leering en vormen zijn collegedictaten een belangrijke bron over het neo-constructivisme.

Aandachtsgebied voor deze periode waren ook de uitingen van 'underground'-bewegingen. Deze publicaties zijn van belang omdat ze een tegenbeweging op de 'gevestigde orde' vertegenwoordigen. Ze zijn daarmee exemplarisch voor de uitingen van de institutionele kritiek door kunstenaars die in deze jaren opkwam. Deze alternatieve publicaties functioneerden als (subculturele) podia voor het inhoudelijke debat tussen kunstenaars en vormden een primaire bron voor verder onderzoek naar de mechanismen die de kunstwereld hebben beïnvloed. Om dit gebied op een optimale manier uit te breiden werkte de bibliotheek aan de opbouw van een alternatief netwerk. Door de aankoop en schenkingen van pamfletten, kunstenaarstijdschriften en Mail Art uitingen kon de collectie 'underground' publicaties worden uitgebreid. Zo verwierf de bibliotheek bijvoorbeeld *The Madison Collages*, van de Amerikaanse kunstenaar D.A. Levy (Cleveland, OH : Offense Fund, 1975). In 2009 werd een aantal zeldzame door de Hongaarse kunstenaar kunstenaar György Galantai opgerichte Artpool-uitgaven aangekocht. Ook werden o.a. de volgende kunstenaarstijdschriften verworven: *Pages. International Magazine of the Arts, 1970-72* (met werk van o.a. Dieter Roth, Ben Valoch, DSH, , Amodulo-Art, Timm Ulrichs, Tom Philips, Robert Filliou, Arias-Mission) en het alternatieve tijdschrift *KROCKLOK* – No. 1-4, van het Writers Forum te Londen uit 1971-73. Naast het bekende tijdschrift *Tlaloc* (reeds onderdeel van de collectie) is dit tijdschrift gespecialiseerd in concrete poëzie en vormde het een belangrijk podium voor de ontwikkeling van de visuele poëzie.

- 1989 – heden

Voor deze periode waren de hierboven omschreven onderzoeksgebieden richtinggevend. We probeerden belangwekkende kunstenaarspublicaties en eventueel interessante archieven te verwerven of te huisvesten om zo een duidelijke en coherente collectie te vormen voor onderzoek en het maken van tentoonstellingen. Vooral de experimenten met de *Living Archive* presentaties lieten zien hoe de contextualiserende collectie niet alleen een passief onderdeel van het museum is, maar een sleutelfunctie speelt in het collectie- en tentoonstellingsbeleid. Een bijzondere aanvulling voor deze periode was de bibliotheek en het archief van de Gate Foundation. In de komende periode zouden we ook graag het archief van René Daniëls willen overnemen.

Onderzoeksgebieden

De onderzoeksgebieden 'Art & Social Change', 'Art & Economy/Law', 'Art & Identity/Collectivity' en 'Art & Context' zijn in de bibliotheek en de archieven vertegenwoordigd met kunstenaarspublicaties en relevante archieven, naast de reguliere publicaties en tijdschriften. Voor een brede blik op dit deel van de collectie speelden gastconservatoren en onderzoekers een grote rol. Zij kwamen vaak uit een andere context en namen hun kennis en een netwerk mee. Door voor deze gasten

publicaties aan te kopen, verrijkten we dit deel van de collectie op krachtige wijze. Daarnaast ging het museum een structurele samenwerking aan met de Universiteit van Hildesheim. Aankopen in verband met dit onderzoek konden eveneens de collectie context verbreden.

Structurele aspecten van het collectiebeleid context

Schenken en langdurige bruiklenen van derden

De bibliotheek en het archief verwelkomen schenkingen van relevant archiefmateriaal over tentoonstellingen uit de eigen tentoonstellingsgeschiedenis en/of kunstenaars die in de kunstcollectie zijn vertegenwoordigd. Bij schenking of bruiklenen werden de auteursrechtelijke en archiefrechtelijke bepalingen nageleefd.

Door het Vrienden bibliotheekfonds was de bibliotheek in staat om de verzameling actief uit te breiden met publicaties, multiples en andere uitgaven in kleine oplages van hedendaagse kunstenaars die verwantschap vertonen in hun werk met de 'historische' collectie kunstenaarsboeken. Een extra schenking ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan door het Vrienden bibliotheekfonds maakte het tevens mogelijk om de collectie kunstenaarsboeken van Dieter Roth te complementeren. De nieuwe aanwinsten zullen najaar 2011 in een bibliotheektentoonstelling worden gepresenteerd. In 2011 werd ook de schenking van oud-politicus Ruudt Nordt geaccepteerd, bestaande uit politieke en culturele 'underground' literatuur

Bibliotheek- en archiefpresentaties

Het archief van de bibliotheek groeide ook door het in te zetten als actief werkgeheugen in de Living Archive projecten. De orale geschiedenis werd geactiveerd door elementen van het archief aan het publiek te tonen. Het archief groeide bovendien door schenkingen van derden die geïnspireerd worden door het *Living Archive*, in het bijzonder door donaties uit de eigen privé-archieven. De inhoud van het archief werd door de steeds veranderende vraagstellingen van het *Living Archive* ondervraagd en geactualiseerd op een wetenschappelijk niveau. Zo ontving de bibliotheek, naar aanleiding van het *Living Archive*-project: Het Apollohuis, een donatie van het voormalig hoofd kunst en cultuur van de Gemeente Eindhoven Ab Hofstee. Het betrof zijn persoonlijke archief over Eindhovense kunstenaars, kunstenaars uit de regio en documentatie over regionale kunstenaarsinitiatieven.

Actieve benadering archiefvorming

Bij onze huidige en toekomstige aanwinsten intensiveren we onze pogingen om aanvullend materiaal van de kunstenaar te verkrijgen. Het betreft ook op audio of video geregistreerde interviews waarin toekomstige presentatiemogelijkheden en conserveringsopties aan de orde komen. Dit moet het mogelijk maken voor toekomstige conservatoren om beter onderbouwde beslissingen te nemen over de wijze waarop zij onze hedendaagse kunst willen tonen. De neerslag van deze registraties werden gearhiveerd in het collectiearchief.

2.4 Registratie en documentatie

De registratie van de collectiekunstwerken vindt plaats met behulp van het digitale collectiebeheersysteem TMS dat in 2000 in gebruik is genomen. Dit systeem vormt tevens de basis voor de digitale ontsluiting van de collectie voor het publiek. Het programma bevat uitgebreide mogelijkheden voor de documentatie van individuele kunstwerken. In 2003 is de collectie opnieuw geïnventariseerd en zijn de belangrijkste gegevens gecontroleerd.

In het collectiearchief kunstwerken bevindt zich per kunstwerk een apart dossier met daarin alle beschikbare informatie over aankoop, installatie, conservering en restauratie. Dit archief wordt door de afdeling collectie kunstwerken aangevuld en uitgebreid. Daarnaast worden dossiers aangelegd van publicaties over de kunstenaars en de individuele werken in deze collectie.

Stand van zaken

In september 2011 omvatte de collectie kunstwerken in totaal 2597* inventarisnummers. Alle objecten zijn op basisniveau geregistreerd in TMS. Daarnaast is van een groot aantal werken uitgebreidere documentatie in TMS aanwezig. Ca. 85 % van de inventarisnummers is voorzien van een of meer digitale afbeeldingen. De overige werken worden digitaal gefotografeerd tijdens hun eerstvolgende presentatie in het museum en kunnen gebruikt worden voor publicatie. Voor intern gebruik maken we digitale foto's van onderdelen en verpakkingen van kunstwerken. Prioriteit ligt daarbij op de nieuwe aanwinsten en de werken die in huis worden getoond of worden uitgeleend.

* Voor een verantwoording van de afname van de totale hoeveelheid inventarisnummers ten opzichte van collectieplan 2010-2012: zie bijlage 2.

Naast de werken die in eigendom zijn, beheert het museum 1217 bruiklenen van derden, waaronder 1075 werken van de Stichting René Daniëls. Ook van deze werken is de basisregistratie op orde.

De kunstenaarsboeken zijn geregistreerd en beschreven in het bibliotheeksysteem VUBIS Smart. Door schenkingen van de Vrienden van het Van Abbemuseum en derden kon de bibliotheek de collectie kunstenaarsboeken van Dieter Roth aanvullen. De schenkingen zullen najaar 2011 in een bibliotheektentoonstelling worden geëxposeerd. Alle werken zijn in de online catalogus van de bibliotheek te raadplegen via de website van het museum.

Standplaatsbeheer

De standplaatsregistratie is volledig gedigitaliseerd via een barcodesysteem dat is gekoppeld aan het collectiebeheersysteem TMS. Ook de onderdelen van de kunstwerken worden voorzien van een onderdeelnummer en een barcode. Prioriteit hebben de nieuwe aanwinsten en de kunstwerken die tentoongesteld of uitgeleend worden. De standplaatsregistratie van (zowel) de collectie kunstwerken (als inkomende en uitgaande bruiklenen) is actueel en compleet.

Aanpassing werkprocessen

De invoering van TMS heeft veranderingen meegebracht voor de werkprocessen rond de collectie (registreren, documenteren, opslaan, uitlenen, verzenden, conserveren en restaureren). Deze veranderingen hebben tot doel de efficiëntie van de werkprocessen te verhogen en de kwaliteit en betrouwbaarheid van de gegevens te garanderen. De beschrijving van de nieuwe werkprocessen is vastgelegd in het *Kwaliteitshandboek Van Abbemuseum*. De functies registreren, documenteren, opslaan, uitlenen en inspecteren zijn beschreven. Het Kwaliteitshandboek wordt actueel gehouden door de TMS gebruikers. Naar aanleiding van een ingrijpende update van TMS in 2011 en de toename van het gebruik door gastconservatoren, zullen in 2011 en 2012 de processen opslaan en inspecteren worden bijgesteld.

Naast dit Kwaliteitshandboek is voor de bibliotheek met de collectie kunstenaarsboeken en de archieven – gebaseerd op de archiefwettelijke condities - een gebruikershandleiding ontwikkeld.

2.5 Behoud en beheer

Preventieve conservering

In 2003 is het museum geheel verbouwd en gerenoveerd opgeleverd. De depots en tentoonstellingsruimtes voldoen aan de huidige standaards op het gebied van passieve conservering. In de tentoonstellingsruimtes zijn temperatuur en luchtvochtigheid, luchtfiltering en verlichting computergestuurd reguleerbaar. Het invallende daglicht wordt gefilterd met behulp van UV-werend glas. De drie depots zijn voorzien van gescheiden, computergestuurde en volledig regelbare beheersystemen voor luchtvochtigheid, temperatuur en luchtfiltering. Ook de inrichting van de depots (kasten, rekken) voldoet aan de normen.

Het grote buitendepot is niet voorzien van een klimaatbeheersysteem maar voldoet door zijn bouwconstructie aan alle klimaateisen.

Het depot van de bibliotheek en archief voldoen aan de nieuwste normen. Het calamiteitenplan is vervaardigd en goedgekeurd door het RHC (Regionaal Historisch Centrum) en het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in 2009.

In verband met de aankoop van een aantal grote installaties is de capaciteit van het buitendepot in 2007 uitgebreid tot 1000 m².

Actieve conservering

Wat betreft de actieve conservering is de stand van zaken als volgt:

- De **werken op papier** zijn - voor zover mogelijk - voorzien van zuurvrije passepartouts en/of opslagdozen. Deze materialen dienen na 10 jaar vervangen te worden. Inmiddels is een begin gemaakt met de vervanging van de dozen van die werken die in bruikleen worden gegeven of in een tentoonstelling zijn opgenomen. Voor de vervanging gebruiken we nieuw ontwikkelde zuurvrije dozen die pas na 20 jaar aan vervanging toe zijn.
- Van de **schilderijen** heeft 90% een beschermende achterwand nodig. Daarvan is 83% gerealiseerd. Het resterende deel wordt uitgevoerd wanneer daar aanleiding toe is (bijvoorbeeld bij langdurig transport van de werken bij uitleen). De schilderijen zijn - indien mogelijk - voorzien van een professioneel ophangstelsel.
- De opslagwijze van **grote sculpturen en complexe installaties** is een zaak van voortdurende zorg en investering. De invoering van TMS maakt het mogelijk onderdelen van complexe installaties gescheiden op te slaan, waardoor het natuurlijke materiaalverval kan worden vertraagd. Prioriteit ligt bij de nieuwe aanwinsten.
Voor de opslag van de objecten in de depots zoeken we aansluiting bij Europese logistieke standaardssystemen waardoor kosten en tijd bespaard worden op opslag en transport. In 2008 hebben we geëxperimenteerd met een nieuw aluminium montageprofiel, het Boikon profiel, om objecten in een frame te kunnen conserveren. Dit systeem hebben we in 2009 en 2010 gebruikt voor de conservering van kleinere voorwerpen in complexe installaties. Prioriteit ligt bij de nieuwe aanwinsten.
- De conservering van **videowerken** wordt ter hand genomen i.s.m. de Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK) en het Nederlands Instituut voor Mediakunst (NIMk). Alle werken van voor 1996 zijn in 2001 geconserveerd op Digital Betacam 1. Alle

recentere werken zijn voor zover mogelijk op Digital Betacam of op HD aangekocht. Elke tien jaar is overzetting op een nieuwe drager noodzakelijk. Daarom startten de SBMK en NIMk in 2010 het project Behoud Mediakunst Collectie Nederland, waaraan ook het Van Abbemuseum deelneemt. Onderdeel van dit project zijn de conservering van alle videowerken op LTO5, een onderzoek naar auteursrechtelijke aspecten van het online vertonen van videokunst in samenwerking met Kennisland en een onderzoek naar de aanpak van Born Digital Art in samenwerking met Virtueel Platform. Doel van deze laatste onderzoeken is de mogelijkheden voor de ontsluiting van videokunst te vergroten en conserveringsvraagstukken rond de opkomst van een nieuw medium in de kunst, de Born Digital Art, in kaart te brengen.

- Conservering van **fotowerken** is een apart kennisgebied. Het museum heeft geïnvesteerd in de opleiding van een medewerker behoud en beheer. Dit heeft geresulteerd in een actiever conserveringsbeleid. Alle fotowerken zijn inmiddels opgeslagen in materiaal dat geschikt is voor de conservering van foto's (PAT-getest materiaal).
Voor de conservering van **diawerken en negatieven** wordt een conservering- en digitaliseringsplan opgesteld dat we in 2012 willen realiseren.
- Voor de films die voor 1989 zijn aangekocht moet een conserveringsplan worden opgesteld.
Voor de **films** die na 1989 zijn aangekocht geldt dat het origineel extern is opgeslagen en wordt geconserveerd.
- Vanaf de jaren zestig is het gebruik van **vergankelijke materialen en kunststoffen** in kunstwerken steeds algemener geworden. De conservering van deze materialen is de laatste jaren een belangrijk aandachtspunt geworden. Vooral de conservering van kunststof vraagt om extra kennis en aandacht. Het museum heeft een medewerker van de afdeling behoud en beheer de kans gegeven zich op dit vakgebied te specialiseren via cursussen en werkgroepen van het RCE. Daarnaast experimenteren we met het documenteren van vergankelijke 3D-objecten met behulp van 3D-scanttechnologie.

Heropstelling complexe installaties

Het laatste decennium heeft het museum steeds meer complexe installaties aangekocht. Ze zijn complex wat betreft hun (her)installatie of bevatten procesmatige aspecten, die duidelijk maken dat het kunstwerk zijn statisch karakter verloren heeft en continu in verandering is. De registratie, documentatie, conservering en restauratie van deze werken vraagt om een geheel nieuwe benadering. Een installatieplan, informatie over de condities waaronder het werk kan worden geïnstalleerd (zowel in artistieke zin als wat betreft conservering en restauratie), documentatie van de opstellingen in het verleden, richtlijnen voor installatie in de toekomst gekoppeld aan de interpretatie die het werk wil oproepen, zijn geen overbodige luxe. Inmiddels hebben we enige ervaring hiermee opgedaan en onze kennis uitgebreid door deelname aan het project *Preservation and re-installation of installation art*, dat is gerealiseerd door het RCE en de SBMK, i.s.m. een groot aantal musea in Europa met een financiële bijdrage van de Europese Unie in het kader van het *Culture 2000* programma.

Jaarlijks wordt extra budget vrijgemaakt om de meest complexe installaties in de collectie te voorzien van een installatiebeschrijving en de kunstenaar te interviewen. Door de werken op deze manier te documenteren wordt verantwoorde (her)installatie

vergemakkelijkt en blijft kennis over de werken bewaard voor de toekomst. Ook hier ligt de prioriteit bij de nieuwe aanwinsten en de complexere installaties die in het museum worden gepresenteerd.

Restauratie

Het Van Abbemuseum heeft geen restauratoren in vaste dienst. Restauraties worden uitbesteed aan een team van freelance restauratoren met elk hun eigen vakgebied. De conservator collectie/hoofd collecties bepaalt in overleg met het hoofd conservering de prioriteiten. Restauraties aan de 'klassieke werken' in de collectie en de werken die regelmatig worden getoond of uitgeleend hebben prioriteit.

2.6 Collectiepresentaties

Play Van Abbe

Van november 2009 t/m augustus 2011 vond onder de titel *Play van Abbe* een serie tentoonstellingen, projecten, performances, lezingen en discussies plaats die alle reflecteerden op de collectie en het instituut museum in de 21^e eeuw. Aanleiding voor dit grootschalige zelfonderzoek zijn de wereldwijde sociale, economische, technologische en (geo)politieke veranderingen in de afgelopen twintig jaar. Deze ontwikkelingen dwingen ons fundamenteel te reflecteren op de identiteit en het doel van een museum voor hedendaagse kunst in de 21e eeuw. Wat is eigenlijk de rol van het museum in de 21e eeuw? Welke codes en conventies zijn er binnen het museum geldig, hoe zijn ze ontstaan, en zijn ze nog actueel? Kunnen we ze veranderen? En hoe kan het museum in de toekomst zijn rol vervullen als plek voor inspiratie, verbeelding en reflectie? Hoe kan het zijn functie als kennisinstituut en 'collectief cultureel geheugen' verder uitbouwen? Hoe verhoudt het zich tot de hedendaagse wereld? We hebben deze vragen op speelse, maar kritische wijze onderzocht in samenwerking met bezoekers, kunstenaars, (gast)conservatoren, onderzoekers en instellingen uit binnen- en buitenland. *Play Van Abbe* werd afgesloten met een symposium waarin we het programma evalueerden met deelnemende kunstenaars, kunsthistorici, kunstcritici, vakgenoten en geïnteresseerd publiek. De evaluatie en conclusies uit dit programma werken we in 2012 verder uit in een programma dat vanaf 2013 in het museum te zien zal zijn.

Collectiepresentaties 2012

Het jaar 2012 zien we als een overgangsjaar tot dit nieuwe beleid. In dit jaar zijn de volgende collectiepresentaties en -projecten gepland zijn:

- Museum der Musea

Een collectiepresentatie met verschillende tentoonstellingsmodellen die een interessante visie tonen op de functie van kunst in de samenleving. Deze presentatie werd ontwikkeld als onderdeel van Play Van Abbe en onderging in de loop van de tijd diverse veranderingen en aanvullingen. Deze werkwijze willen we in 2012 verder doorontwikkelen.

- Kijkdepot

Van december 2006 tot november 2009 organiseerden we het 'Kijkdepot'. Op verzoek van bezoekers werden daar kunstwerken getoond uit het depot in ruil voor een motivatie op papier van de keuze van de bezoeker. Dit project willen we in 2012 weer opstarten als onderdeel van het 'Museum der Musea'.

- Kunst tussen 1909 en 1945

De klassieke werken uit onze collectie zullen getoond worden in een presentatie met de werktitel *Kunst tussen 1909 en 1945* waarbij we in kleine wisselende satelliet-presentaties individuele werken vanuit diverse invalshoek willen belichten.

- Kabakov-Lissitzky

Vanaf 2005 nodigen we regelmatig kunstenaars uit om te werken met de collectie van het museum. Voor 2012 hebben Ilya en Emilia Kabakov uitgenodigd een grote

tentoonstelling samen te stellen rond de opkomst en ondergang van de USSR met eigen werken, nieuwe projecten en werken van Lissitzky uit de collectie van het museum.

The Dispersed Museum

Onder deze naam ontwikkelt het Van Abbemuseum onderzoeksprojecten en tentoonstellingen met internationale partners buiten de muren van het museumgebouw. Het museum wil op een transparante en gastvrije manier zijn collectie en archieven beschikbaar stellen voor onderzoek en presentaties met als doel de kennis van de collectie te verdiepen door 'de blik van de ander'.

- Bregenz, Bordeaux

Begin 2011 stelden we op uitnodiging van Kunsthhaus Bregenz de tentoonstelling *Living Archives* samen waarin aandacht werd besteed aan het belang van archieven en collecties. Deze tentoonstelling kwam voort uit onze archiefpresentaties, *Living Archive*, en *Play Van Abbe, deel 3: The Politics of Collecting, the Collecting of Politics*. Op uitnodiging van Michelangelo Pistoletto, artistiek directeur van EVENTO, en het CAPC, het museum voor hedendaagse kunst te Bordeaux, stelden wij de tentoonstelling *Strange and Close* samen die in oktober 2011 in Bordeaux wordt geopend. Deze tentoonstelling, een vervolg op de gelijknamige tentoonstelling in *Play Van Abbe, deel 1: The Game and the Players*, betekent voor ons een mogelijkheid om de ideeën die we gedurende *Play Van Abbe* ontwikkelden te presenteren en verder door te denken.

- Museum as Hub

Museum as Hub is een samenwerkingsverband tussen vijf internationale kunstinstellingen, opgericht in 2006 en gericht op het ontwikkelen van een nieuw model voor samenwerking tussen de deelnemende instellingen. Naast het Van Abbemuseum in Eindhoven en het New Museum in New York zijn ook het Museum Tamayo in Mexico Stad (Mexico), Townhouse Gallery of Contemporary Art in Caïro (Egypte) en Insa Art Space in Seoul (Zuid Korea) partner. Museum as Hub is zowel een netwerk van onderlinge relaties als een daadwerkelijk fysieke plek, gesitueerd op de vijfde verdieping van het Education Centre van het New Museum in New York. Deze samenwerking leidde tot nu toe tot twee presentaties, de laatste in 2011 onder de titel 'Museum als Hub: The incongruous Image' met werk van Marcel Broodthaers (Brussel 1924 – Keulen 1976) en Liliana Porter (Buenos Aries 1941).

- L'Internationale

Een ander langdurig samenwerkingsverband tussen musea en archieven, opgericht in 2009, is L'Internationale. Partners zijn de Moderna galeria Ljubljana, de Julius Koller Society, Bratislava, het Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA), het Museum van Hedendaagse Kunst, Antwerpen (MuHKA). Dit samenwerkingsverband heeft tot doel de een-op-een uitwisseling tussen deze instellingen te stimuleren, overeenkomsten en verschillen zichtbaar te maken om zo transnationaal verhaallijnen te ontwikkelen en de heersende kunsthistorische narratieven kritisch te bevragen. Het eerste gemeenschappelijke project is een serie van vier verschillende tentoonstellingen onder de titel *1957-1986. Art from the Decline of Modernism to the Rise of Globalisation by L'Internationale*. De eerste twee vonden plaats in MACBA en Ljubljana. In januari 2012 openen gelijktijdig de derde en vierde tentoonstelling in het Van Abbemuseum en het MuHKA.

- SALT

Eveneens in 2012 vindt een serie van drie tentoonstellingen plaats in SALT, een innovatieve en experimentele kunstinstelling, opgericht in 2006, in Istanbul. Deze tentoonstellingen zijn een vervolg op de presentatie *EindhovenIstanbul* in het Van Abbemuseum in 2005, waarin we een selectie van werken uit de Istanbul Biennale toonden met werken uit de collectie van het museum. De presentaties in 2012 vinden plaats in het kader van het feit dat Turkije en Nederland in 2012 400 jaar diplomatieke betrekkingen onderhouden. De presentaties zullen worden samengesteld door curatoren van SALT. Ze worden aangevuld met werken van en opdrachten aan Turkse kunstenaars die tevens als aankoopvoorstellen dienen voor de verzameling van het Van Abbemuseum.

Voor een lijst van collectiepresentaties in 2009- medio 2011 zie bijlage 5.

Bibliotheek en archief

De collecties van de bibliotheek en het archief zijn actief en zichtbaar ingezet in *Play Van Abbe*.

Daarnaast is in de bibliotheektentoonstellingen de nadruk komen te liggen op de presentatie van de eigen collectie kunstenaarsboeken, underground tijdschriften en pamfletten in relatie met de doelstellingen zoals geformuleerd in *Play Van Abbe*. Zo toonde de bibliotheek een overzicht van de kunstenaarsboeken van Sol LeWitt als pendant voor het project *Free Sol LeWitt*, waarbij grenzen van auteursrecht en de autonomie van het kunstwerk werden opgezocht. Het *Mail Art* project, waarbij een selectie werd getoond van de eigen *Mail Art* archieven samen met 250 actuele inzendingen werd onderdeel van *Play 3: de principes van verzamelen*. Tijdens *Play 3* werd met het *Gate Keepers* project de verzamelwijze van het archief van de Gate Foundation kritisch onder de loep genomen. *Gate Keepers* stelde vragen over het werk van de Gate Foundation sinds de oprichting in 1988, waarbij het wordt gebruikt als een casus om relaties tussen de zogenoemde 'Niet-Westerse kunstwereld' en Nederland te onderzoeken. Het project bestond uit de presentatie van een aantal (delen van de) archieven door gasten uit zowel de Westerse- als Niet-Westerse wereld.

Ook de mogelijkheden van het archief werden in *Play Van Abbe* getest. Het archief werd gebruikt als laboratorium voor experimentele vragen naar de oorsprong van een museale visie en haar relatie tot tijd. Het niet-lineaire denkpatroon dat aan de *Living Archive* projecten ten grondslag lag werd in *Play Van Abbe, deel 2: Tijdmachines* uitgebreid op grotere schaal. Een paar zalen van deze presentatie kwamen voort uit het eigen archief zoals bijvoorbeeld 'Musée Imaginaire' van Andre Malraux. In dit model speelde het zogenaamde 'grijze archief' een cruciale rol. Dit 'grijze archief' bestaat uit werken die niet zijn geclassificeerd, gemarginaliseerd en weggestopt. Noch als kunst, noch als archiefmateriaal gewaardeerd, afgewezen door zowel bibliotheek als depot. In *Play Van Abbe, deel 3: de principes van verzamelen / het verzamelen van principes* werd het archief ingezet op een meer traditionele manier, door het openbaar tonen van aankoopdossiers uit het collectiearchief ten behoeve van het onderzoek naar museale verwervingen vanaf 1933 (project in samenwerking met de Nederlandse Museum Vereniging).

De ervaringen die met deze projecten zijn opgedaan vormden samen met de *Living Archive* projecten een uitgangspunt voor een verdere integratie van de collecties, waarin contextueel materiaal en het kunstwerk zelf op verfrissende wijze getoond kon worden.

Bibliotheektentoonstellingen

Sinds de opening van de nieuwbouw van het museum is de bibliotheektentoonstelling een vast programmaonderdeel geweest, bestaande uit werken op papier en kunstenaarsboeken. De uitdaging voor deze tentoonstellingen was om het traditionele statische tentoonstellingsmodel voor boekpresentaties te doorbreken om tot een meer intense en betrokken presentatie te komen. Gepoogd werd het publiek niet alleen het boek te tonen, maar ook het gevoel geven dat het contact maakt met de inhoud. Gedurende de afgelopen jaren heeft de bibliotheek daarbij samengewerkt met andere bibliotheken, kunstenaars, ontwerpers en verzamelaars van kunstenaarsboeken. Onder invloed van de ontwikkelingen op digitaal gebied binnen het museum zullen de plaats en positie van de bibliotheektentoonstellingen binnen het museum de komende jaren heroverwogen worden.

Ook werden in samenwerking met de bibliotheek lezingen, kunstenaarsgesprekken, studiedagen en cursussen of activiteiten met kunstacademies georganiseerd.

Archieftentoonstellingen

Vanaf 2006 liep het project *Living Archive*, waarin de bibliotheek experimenteerde met de integratie van presentatie van contextueel materiaal en kunstwerken. Getracht werd het archief op dynamische wijze in te zetten als actief werkgeheugen om discussies te openen en inzicht te geven in de gang van zaken 'achter de schermen'. Tevens werd daarmee het archief en de bibliotheekcollectie actiever ingezet in de primaire processen van het museum.

Voor een lijst van bibliotheektentoonstellingen en archiefpresentaties in 2009-2011, zie bijlage 5.

2.7 Bemiddeling

Het Van Abbemuseum heeft als taak om zoveel mogelijk mensen in contact te brengen met beeldende kunst en stelt zich als doel om kritische reflectie op de relatie tussen kunst en de samenleving mogelijk te maken. Bij het uitvoeren van die taak neemt bemiddeling een steeds belangrijker plaats in. Er is bij het publiek grote behoefte aan informatie en ondersteunende activiteiten in het museum. Het Van Abbemuseum wil een levendige, leerzame en creatieve ontmoetingsplek zijn. We streven ernaar een meer divers publiek te bereiken en daarmee duurzame relaties op te bouwen. Het doel is te komen tot een bemiddeling die voor én met het publiek opgezet is.

Met de twee kernpunten van het museum - radicaliteit en gastvrijheid - voor ogen zijn de speerpunten voor bemiddeling als volgt geformuleerd:

- actieve participatie; de persoonlijke ontmoeting en de uitwisseling met bezoekers staan centraal
- ruimte laten voor individuele interpretaties en meningen, voor contexten en lagen
- bemiddeling is pro-actief in plaats van re-actief

Mondelinge informatie

Het Van Abbemuseum kiest ervoor om vooral in te zetten op mondelinge informatie. Het grote voordeel van mondelinge informatie is dat deze meteen afgestemd wordt op het niveau van de vragensteller. Onze gastheren, gastvrouwen en cicerone (de museumvraagbaak) zijn de laatste jaren steeds meer getraind op het vlak van publieksbemiddeling, waarbij het niet alleen gaat om het beantwoorden van de vragen vanuit ons publiek, maar ook het (actief) aangaan van een gesprek rond de getoonde kunstwerken.

Het museum heeft ook de ambitie om bemiddeling te betrekken in de structuur van presentaties. Zo hebben we in het laatste deel van *Play Van Abbe* een tentoonstelling gerealiseerd – *De pelgrim, de toerist, de flaneur en de werker* – waarbij de bemiddeling een structureel en essentieel onderdeel was van de ervaring. In deze tentoonstelling werd de bezoeker door speciaal getrainde 'Game Masters' uitgenodigd om de tentoonstelling te bekijken door de lens van een van de vier rollen. Tijdens het bezoek nodigden de Game Master vervolgens uit tot het wisselen van rollen, waardoor een speelse interactie met het referentiekader en de verwachtingen van de bezoeker ontstond.

De ervaringen binnen *Play Van Abbe – Deel 4* hebben onze ambities op het gebied van interactie met het publiek verder vergroot. Aan de hand van de ervaringen die we opgedaan hebben wordt er gewerkt aan een intensieve begeleiding van de verschillende publieksmedewerkers (kassabalie, infobalie, gastheren en cicerone), om aansluitend de jonge mensen die als Game Master gewerkt hebben hier onderdeel van uit te laten maken. De verschillende 'mensen op de vloer' gaan beter samenwerken om een gastvrije ontvangst te optimaliseren. Een belangrijk punt is het ontwikkelen van actief gastheerschap in de entreehal.

Schriftelijke informatie

Met een steeds grotere rol die weggelegd is voor de mondelinge informatie en het activeren van het publiek, heeft schriftelijke informatie een andere rol in het museum gekregen. In de nieuwe strategie moet informatie niet meer dwingend een interpretatie opleggen, maar naast informeren ook prikkelen tot stellingname en discussie.

Een experiment dat we hierbij gestart zijn is het 'taggen' (het toevoegen van sleutelwoorden) van kunstwerken door het publiek. Deze tags zijn zichtbaar aanwezig in de zaal en ontsluiten het werk op drie manieren. Ten eerste daagt de uitnodiging tot taggen de bezoeker uit om zijn of haar gedachten te bundelen in een woord. Vervolgens prikkelen de woorden zelf de volgende bezoeker tot reflectie. Tot slot kunnen de tags opgenomen worden in de collectiedatabase en zo een nieuwe ingang tot een werk leveren.

Educatief aanbod

Ook ons educatief aanbod is de afgelopen jaren aangepast en verder uitgebreid. De rondleidingen zijn nu geworden tot 'wandelgesprekken' en de cursussen hebben de vorm van een workshop/discussie gekregen. De activiteiten voor kinderen en jongeren zijn al verder ontwikkeld op het gebied van actieve participatie. Naast de *Museumlessen op maat* voor scholieren en studenten is het aanbod aangevuld met diverse workshops, waaronder *Backstage* bezoeken en *Jouw nieuws van de dag*. Aan de hand van een eigen gekozen krantenknipsel gaan deelnemers op zoek naar een kunstwerk dat hen aanspreekt en past bij het gevonden artikel. Een kennismaking met het museum en de kunst verloopt zo via een persoonlijke interpretatie, waarmee we inzetten op de eigen creativiteit om meer te weten te komen over onze werken in de collectie. Deze aanpak is ook terug te vinden op de website met een *Meet & Greet film* waarin je kennis maakt met de medewerkers van het museum. Een intuïtieve kennismaking met de collectie krijgt een plek in het online-spel *Combinary*. Naast de doe-het-zelf *Kindertoer*, waarin een aantal werken uit de collectie op zaal centraal staat, is er een familiedoeboek in ontwikkeling waarin kinderen samen met hun begeleiders op een actieve manier de collectie leren kennen.

Studio

Sinds 2010 hebben we een nieuwe projectruimte in gebruik genomen, de Studio. Op deze manier komen we tegemoet aan het groeiende aanbod van publieksactiviteiten. Vooral de samenwerkingsprojecten met externe partners krijgen steeds meer verdieping en een duidelijke link naar de eigen collectie. Zo organiseren we met middelbare scholen in de omgeving eindexamenpresentaties voor de beeldende vakken, waarin de scholieren zich hebben laten inspireren door collectiewerken. Met Korein (organisatie voor kinderdagopvang) maken meer dan 5500 kinderen in de leeftijd van 8 tot 13 jaar d.m.v. replica's kennis met de werken uit de collectie in de minimusea op Korein-locaties. Het project wordt afgesloten met een tentoonstelling waarin de 'kunstwerken' van de kinderen centraal staan.

De ideale balans

We zoeken naar een balans tussen intuïtief ontdekken (door bijvoorbeeld het 'taggen' van de kunstwerken op zaal), informele uitwisseling (zoals de gesprekken met de cicerone) en kennisoverdracht (zoals het zichtbaar maken van de verschillende lagen

en contexten bij de getoonde werken). De entreehal gaat in de bemiddeling een steeds belangrijkere rol spelen. Dit is de plek waar de bezoeker welkom geheten wordt en zijn eerste indrukken opdoet. Persoonlijk contact (en begeleiding) en een goed overzicht van de projecten en activiteiten in het museum moeten de bezoeker helpen om zijn eigen tocht door het museum te maken.

2.8 Onderzoek

In de afgelopen jaren heeft het Van Abbemuseum op verschillende wijzes onderzoek gedaan. Soms heeft dit onderzoek zich meer op de 'back-office' van het museum gericht, op andere momenten zijn het meer vragen naar specifieke ontwikkelingen in de kunst geweest, vaak in relatie tot sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen. Om deze onderzoeken uit te voeren werken we bij voorkeur samen met andere partners die specifieke kennis kunnen inbrengen. Een onderzoeksproject in het museum bestaat daarmee vaak uit het eerst poneren van de vraag, om vervolgens te kijken met welke partners en op welke wijze hier vruchtbaar onderzoek naar kan worden gedaan. De vragen die we poneren reflecteren daarbij vanzelfsprekend onze onderzoeksgebieden, waarbij sommige onderzoeken meer dan een gebied behandelen en andere zich meer toespitsen op een gebied. Hieronder volgt een overzicht van de huidige onderzoeken en de constructie waarbinnen ze worden uitgevoerd.

- ***Play Van Abbe*- onderzoek**

Play Van Abbe is het meest ambitieuze en wijdvertakte onderzoek dat het museum in de afgelopen jaren heeft uitgevoerd. In 20 maanden heeft het museum in vier verschillende hoofdstukken het museale instituut in zijn huidige en toekomstige relevantie geanalyseerd. Binnen dit onderzoek komen alle onderzoeksgebieden aan bod. De ambitie van *Play Van Abbe* was daarbij om werkelijk vanuit de museale praktijk onderzoek te doen en een uitwisseling op gang te brengen tussen al die verschillende specialismen die in het museum samenkomen.

Hoewel *Play Van Abbe* in wezen één groot onderzoeksproject was, hebben we op verschillende momenten door middel van symposia of een kleine publicatie meer geconcentreerde podia gecreëerd voor onderzoeksvragen. Rond het project *FREE SOL LEWIT* heeft het museum een publicatie gemaakt en een symposium georganiseerd waarin de vormen van (publiek) eigendom met betrekking tot kunstwerken van verschillende zijden zijn belicht. Meer in het algemeen heeft het museum in samenwerking met het ontwerpbureau Metahaven twee magazines uitgebracht – *The Copyist* en *The Exorcist* – waarin een zeer gevarieerd palet aan auteurs thema's heeft geadresseerd die aansluiting vinden bij onze onderzoeksgebieden. *Play Van Abbe* is besloten met een tweedaags symposium waarin de uitwisseling tussen de verschillende disciplines die elkaar ontmoeten in het museum centraal stond en waar de vragen van *Play Van Abbe* op internationaal niveau bediscussieerd zijn.

- **Autonomy Project – thematische samenwerking**

Een ander onderzoeksproject gesitueerd binnen het onderzoeksgebied 'Autonomous Art and the Public Sphere', richt zich op de omstreden notie van de 'autonomie van de kunst'. In dit onderzoeksproject werkt het Van Abbemuseum samen met verschillende professionals die vanuit wetenschap of kunstonderwijs geconfronteerd zijn met een ongerefecteerd gebruik van de term 'autonomie'. Specifiek voor het museum zijn daarbij de vragen naar zowel de praktische consequenties van de 'autonomie' van het werk in behoud en beheer, naast onderzoek naar de publieke betekenis van een autonome kunst. Het Autonomy Project adresseert deze vragen in een mix aan activiteiten, bestaande uit nu twee Summer Schools, een symposium in oktober 2011 en een publicatie die medio 2012 zal verschijnen. Partners in het Autonomie Project zijn Thomas Lange (Universität Hildesheim), Jeroen Boomgaard (Lectoraat Kunst en Publieke

Ruimte, Rietveldacademie/Universiteit van Amsterdam), Sven Lütticken (Vrij Universiteit, Amsterdam), Gabriëlle Schleijsen (Dutch Art Institute, ArtEZ, Arnhem) en John Byrne (John Moores University, Liverpool)

- **Universiteit Hildesheim – een partnerschap tussen universiteit en museum**

In juni 2009 is het Van Abbemuseum een lange termijn samenwerking met de Universiteit van Hildesheim aangegaan om onderzoek te doen naar de ontwikkelingen in musea voor hedendaagse en moderne kunst. Onderdeel van deze overeenkomst is dat een promovendus onderzoek doet in het museum naar ontwikkelingen binnen het instituut. Doel hierbij is om de relaties tussen universiteit en museum te intensiveren om de kennisuitwisseling tussen de theoretici en het veld te stimuleren. Door op deze manier samen te werken ontstaat een dialoog tussen beide instituten vanuit de praktijk, waarbij zowel museummedewerkers als promovendus een dieper en gedetailleerde inzicht krijgen in de overwegingen en vragen van de museumpraktijk. Op dit moment staan de onderzoeksgebieden 'Art & (Art) History' en 'Autonomous Art & the Public Sphere' centraal.

Naast de promovendus vindt de uitwisseling ook plaats door middel van workshops met een tijdsduur van 1 à 2 dagen in Hildesheim, waarin museum- en universitaire medewerkers gezamenlijk een thema bespreken. In 2011 hebben twee workshops plaatsgevonden: 1) over moderniteit aan de hand van Bruno Latours *We Have Never Been Modern*; 2) over geschiedenis en kunst aan de hand van George Didi-Huberman's *Atlas, Or How to Carry the World on Your Back*.

De huidige promovendus is Steven ten Thije, wetenschappelijke begeleiding bestaat uit prof. dr. T. A. Lange.

- **Archief en Collectie – structurele samenwerking en onderzoek**

Vandaag de dag begrijpen we kunstwerken niet meer uitsluitend als losse objecten, maar als verbonden met hun context. Een gevolg van dit inzicht – dat niet alleen geldt voor de hedendaagse kunst, maar voor de gehele collectie – is dat archiefmateriaal een integraal onderdeel wordt van de collectie. Een proces dat met behulp van nieuwe internettechnologie niet alleen een abstracte speculatie is, maar een nabije toekomst. De koppeling tussen archief en collectie betekent daarbij niet dat op beide gebieden dezelfde strategie van behoud en beheer wordt toegepast, maar dat zowel bij het verzamelen als bij het maken van tentoonstellingen archiefmateriaal een grote rol speelt. Deze werkwijze roept verschillende onderzoeksvragen op zowel van kunsttheoretische aard als van institutionele aard. De theoretische vragen worden geadresseerd in de workshops met de Universität Hildesheim en hebben hun weerslag gevonden in een bijdrage aan de nog te verschijnen publicatie 'Collecting Beyond Globalisation'. De institutionele vragen met betrekking tot de impact op collectievorming, het koppelen van archief en collectie, worden onder andere behandeld binnen het internationale samenwerkingsproject L'Internationale. Binnen dit project kijken de deelnemende musea en archieven op welke wijze het mogelijk is om door middel van een breder collectiebeprijp tot een andere vorm van bruikleenverkeer te komen. Naast een serie tentoonstellingen, mondt L'Internationale ook uit in een publicatie die medio 2012 zal verschijnen, waarin onder andere deze vragen aan bod komen.

- **El Lissitzky; John Milner, Ilya en Emilia Kabakov – onderzoek naar de basiscollectie**

De collectie van werken van E Lissitzky heeft groot belang binnen de collectie in zijn algemeenheid en in het bijzonder in het licht van de huidige koers van het museum. Lissitzky is bij uitstek een kunstenaar die werkte op de grens tussen maatschappelijk visioen en het formele experiment, waarbij beide richtingen elkaar verstreken en bestieren. Het Van Abbemuseum heeft daarom als ambitie om onderzoek te doen naar de wijze en betekenis van Lissitzky's holistische visie op kunst en samenleving. In dit kader hebben we in 2009 samen met prof. Dr. John Milner (Courtauld Institute, Londen) de presentatie *Lissitzky+* gemaakt, gecentreerd op het collectieve, avant-garde experiment, de opera 'Overwinning op de Zon'. De presentatie zou het eerste deel in een drieluik zijn in samenwerking met prof. Dr. Milner. Helaas is het niet gelukt om voor de delen 2 en 3 extra fondsen te werven om de gestegen kosten voor bruiklenen (transport, verzekeringspremies) te dekken.

Daarnaast nodigde het museum al enige tijd kunstenaars uit om met de collectie Lissitzky presentaties te ontwikkelen. Voorbeelden daarvan zijn de *Plug In*-tentoonstellingen van Deimantas Narkevicius en Chto Delat en de interventies door Nedko Solakov in de tentoonstelling *Lissitzky+*. Hierin willen we graag een vervolgstap maken en hebben Ilya en Emilia Kabakov gevraagd om door middel van een artistiek onderzoek het werk van Lissitzky historisch en artistiek te situeren. Dit onderzoek moet eind 2012 uitmonden in een presentatie in het Van Abbemuseum, samengesteld door Ilya en Emilia Kabakov.

- **onderzoek naar behoud hedendaagse kunst – samenwerking met SBMK en Universiteit Maastricht**

Wat betreft het onderzoek naar het behoud van hedendaagse kunst maakt het museum deel uit van de Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK), een samenwerkingsverband tussen Nederlandse musea en verwante instellingen met collecties hedendaagse en moderne kunst. Het hoofdcollecties van het Van Abbemuseum heeft zitting in de stuurgroep van de SBMK.

Daarnaast werken we mee aan twee onderzoeksprojecten waarvoor een financiële ondersteuning is aangevraagd bij de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) in het kader van Science4Arts. Het eerste project is een onderzoek naar de degradatie van fotografie en staat onder leiding van Kitty Zijlmans van de Universiteit van Leiden, het tweede onderzoek betreft patina in de moderne en hedendaagse kunst en wordt geleid door Renée van de Vall van de Universiteit Maastricht.

2.9 Publicaties

Publicatiebeleid

In verband met gebrek aan capaciteit en middelen hebben de ambitie om een herkenbare lijn onderzoekspublicaties uit te geven losgelaten en bekijken per project in welke vorm van publicatie het meest geschikt is, welke partners daarbij passen en wat het beste distributiekanaal voor de publicatie is. Op deze wijze hebben we de afgelopen jaren een zeer gevarieerd en breed portfolio opgebouwd van meer internationaal gerichte boeken en 'magazines' tot meer conventionele catalogi. Deze werkwijze past beter bij de gevarieerde doelgroepen die het museum bedient en de plek die publicaties hebben binnen de projecten.

Recente publicaties:

- Andrej Wroblewski

Begeleidende catalogus bij de eerste retrospectieve van Wroblewski buiten Polen.

- *The Copyist* en *The Exorcist*

Twee tijdschriften gepubliceerd gedurende *Play Van Abbe* in samenwerking met ontwerpbureau Metahaven. De tijdschriften geven inzicht in de achtergronden van *Play Van Abbe* en behandelen daarnaast een serie gerelateerde thema's in artikelen die mede onder redactie van Metahaven zijn ontstaan.

- *Plug In to Play*

Publieksvriendelijke publicatie die de overgang van *Plug In* en *Living Archive* naar *Play Van Abbe* behandelt. Publicatie geldt zowel als een document van de twee tentoonstellingsseries en bevat verschillende teksten en een interview die de stap naar *Play van Abbe* toelichten.

- *FREE SOL LEWITT*

Kleine begeleidende publicatie bij het project van SUPERFLEX in samenwerking met Daniel McClean. De publicatie bevat een uitgebreide documentatie van dit project en behandelt de meer inhoudelijke vragen met betrekking tot het (publiek) bezit van (conceptuele) kunstwerken. Daarnaast bevat de publicatie documentatie van de tentoonstelling *In-Between Minimalisms* die de context vormde voor het project.

- *The Autonomy Project Newspaper Issue 1 # and 2#*

Begeleidende publicatie bij het Autonomy Project in samenwerking met Onomatopee. De twee 'kranten' bevatten een serie opiniërende artikelen met betrekking tot de notie van autonomie, naast registratie van de Summer School die plaatsvond in het Van Abbemuseum.

- *Exhibiting the New Art; 'Op Losse Schroeven' and 'When Attitudes Become Form 1969 en Making Art Global (part 1): The Third Havana Biennial 1989*

Tweetal publicaties gemaakt in samenwerking met en uitgegeven door Afterall Publishers. Deze publicaties beantwoorden aan een breed gevoelde vraag naar meer systematisch onderzoek naar historisch betekenisvolle tentoonstellingen. Deze serie staat op grotere afstand van het museum en heeft een meer academische relevantie.

Toekomstige Publicaties (lijst in bewerking)

- *René Daniels; De woorden staan niet op hun juiste plaats*

Publicatie over het werk van René Daniels tegen de achtergrond van de kunstscene en undergroundcultuur van de jaren zeventig en tachtig. Dit rijk geïllustreerde boek geeft een chronologisch overzicht van zijn schilderijen, aquarellen, tekeningen en schetsen,

aangevuld met installatiefoto's en foto's van zijn persoonlijke geschiedenis. Daarnaast zijn drie eerder gepubliceerde interviews en een aantal nieuwe teksten over zijn werk opgenomen. Het boek wordt uitgegeven door NAI Publishers i.s.m. Museo Nacional Centre de Arte Reina Sofia, Madrid en het Van Abbemuseum.

- *L'Internationale*

Publicatie die de onderzoeksresultaten van het project *L'Internationale* bevat. Deze resultaten hebben soms een kunsthistorisch karakter en op andere momenten richten ze zich meer op het instituut museum. Publicatie wordt uitgegeven door JPR Ringier.

- *The Autonomy Project Reader*

Naast de 'kranten' gaat het Autonomy Project ook een meer substantiële historische reader uitgegeven waarin de ontwikkeling van een autonoom begrepen kunst wordt geschetst. Deze reader richt zich primair op kunstonderwijs en andere kunstprofessionals (critici, beleidsmedewerkers, conservatoren, etc.) die in hun praktijk worden geconfronteerd met de traditie van autonome kunst. Uitgever is nog niet bekend.

Ontsluiting collecties via internet

Vanaf de invoering van het collectiebeheersysteem TMS en de bibliotheekapplicatie Vubis Smart is de ontsluiting van de collectie en de tentoonstellingsgeschiedenis van het museum via internet een belangrijke doelstelling geweest. Nieuwe inzichten in de werking van onze website en internet in het algemeen hebben ons doen besluiten om de data uit beide systemen in 2009 via een interface op de website geïntegreerd aan te bieden. Reden om te kiezen voor een ander beleid is tevens gelegen in het feit dat de hedendaagse gebruiker bij zijn zoekactie direct bruikbaar resultaat verwacht dat gebaseerd is op de feiten over de collectie en de tentoonstellingsgeschiedenis van het museum. Beide systemen blijven overigens voor de gespecialiseerde onderzoeker via de website ook afzonderlijk raadpleegbaar. Via de collectiebrower zijn bijvoorbeeld 150 werken uit de collectie raadpleegbaar. Het tentoonstellingsarchief vanaf 1936 is via Vubis Smart ook afzonderlijk raadpleegbaar. Door uitvoering van diverse digitaliseringsprojecten zijn vanaf 2004 deze data verrijkt met de digitale beschikbaarstelling van o.a. folders, persberichten, lesbrieven, zaaloverzichten en zaalteksten. Feitelijk is daarmee bereikt dat de online bibliotheekcatalogus en interface zijn omgevormd tot een digitale downloadsysteem. Een virtueel bezoek aan onze tentoonstellingen in heden en verleden is daarmee de facto werkelijkheid geworden. De doorontwikkeling van de bibliotheek- en kitchenblogs als portals van informatie en discussies in en over het museum verbeterde vanaf 2009 het publieksbereik op het internet.

Door bewerking en digitalisering van het beheersarchief 1936-1989 hopen we medio 2012 het reeds digitaal raadpleegbare materiaal in een bredere context te kunnen plaatsen. De inrichting van een nieuwe mediabank moet medio 2012 de gefaseerde invoer en ontsluiting van onze collecties verbeteren. Daarnaast hopen we door de mediabank de primaire werkprocessen van de verschillende afdelingen op een effectievere wijze in te zetten in het archiveringsproces. Het opstellen van een plan van aanpak voor de bewerking en digitalisering van het collectiearchief is tevens een wens voor de komende jaren.

bijlage 1

Taakstelling

Het Van Abbemuseum is gesticht in 1936. De organisatie, collectie en activiteiten werden vooral na de Tweede Wereldoorlog systematisch uitgebreid onder het beleid van (achtereenvolgens) Edy de Wilde (1946 - 1963), Jean Leering (1964 - 1973), Rudi Fuchs (1975 - 1987) en Jan Debbaut (1988 - 2003). Vanaf 1 augustus 2004 is Charles Esche als directeur aangesteld.

Het museum is een sector binnen de gemeente Eindhoven en legt direct verantwoording af aan het college van B&W en aan de directieraad van de Gemeente Eindhoven. De taakstelling van het museum is conform de doelstelling in de programmabegroting 2012-2015 als volgt vastgesteld: "Het promoten en toegankelijk maken van hedendaagse beeldende kunstuitingen van kwalitatief zeer hoog internationaal niveau teneinde betrokkenheid te vergroten, kennis te vermeerderen en educatie en recreatie te bevorderen door middel van het organiseren van tentoonstellingen en het in stand houden en uitbreiden van de eigen collectie. Tevens projecten buiten de muren van het museum realiseren, waardoor het museum meer verweven raakt met Eindhoven en doelgericht wijkspecifieke projecten kan ontplooiën."

Het museum beschikt over eigen gebouwen, waaronder een tentoonstellingsruimte van 4.000 m², gebruiksruidtes van 6.000 m², een buitendepot en een personeelsbestand van 40 fte's, ca. 60 freelancers en uitzendkrachten en 80 actieve vrijwilligers. Het exploitatiebudget bedraagt in 2010 rond € 4.600.000,00. Het artistieke beleid valt onder de verantwoordelijkheid van de directeur, daarin bijgestaan door een wetenschappelijke staf van 1 conservator collectie, 1 conservator tentoonstellingen, 1 head of research en een jaarlijks wisselend aantal gast- en researchconservatoren. De zakelijke processen worden aangestuurd door een zakelijk adjunct-directeur, daarin bijgestaan door een hoofd Marketing, Bemiddeling en Fondsenwerving, een hoofd Presentaties en Producties en een hoofd Facilitaire zaken. De directeur wordt inhoudelijk bijgestaan door een externe 'commissie van bijstand' waarin een aantal deskundigen zitting hebben. Directeur en zakelijk adjunct directeur vormen het directieteam.

bijlage 2

Samenstelling collecties

Collectie kunstwerken

Wij volstaan hier met een beknopte beschrijving van omvang, samenstelling en basiskenmerken.

Omvang en samenstelling

Het Van Abbemuseum bezit een rijk geschakeerde collectie die behoort tot een van de belangrijke verzamelingen van moderne en hedendaagse beeldende kunst in West-Europa.

In september 2011 omvatte de collectie 2597* inventarisnummers, ingedeeld in de volgende rubrieken:

schilderkunst	494 inv.nrs
beeldhouwkunst	192 inv.nrs
tekenkunst	390 inv.nrs
grafiek	835 inv.nrs
fotografie	205 inv.nrs
installaties	122 inv.nrs
audiovisuele werken	225 inv.nrs
diversen	116 inv.nrs

Dit aantal is exclusief 142 langdurig bruiklenen van derden (waarvan 98 van publieke instellingen en 44 van privé-personen) en exclusief de 47 objecten die we 'in bewaring' hebben van derden.

Naast de bovengenoemde aantallen heeft het museum van de Stichting René Daniëls 1075 inventarisnummers in langdurig bruikleen ontvangen (94 schilderijen, 65 bladen grafiek, 10 fotografie, 3 ruimtelijke werken en 903 tekeningen, notities e.d.).

De collectie was in 2011 verzekerd voor ca. € 150.000.000,00.

* Verantwoording afname hoeveelheid ten opzichte van collectieplan 2009-2010:
Vanaf 2010 worden onderdelen van kunstwerken niet meer apart geteld. Tevens worden vanaf 2010 objecten in langdurig bruikleen of in bewaring niet meer bij de totale omvang gerekend, maar apart vermeld.

De collectie kunstenaarsboeken bestaat uit 5200 inv.nrs.

Basiskenmerken

De verzameling bestrijkt de periode vanaf 1900 en is opgebouwd uit een aantal goed uitgebouwde ensembles. Daarbij is vooral van belang de Lissitzky-verzameling, die als basis dient voor ons beleid en een voortdurende bron van inspiratie vormt. Daarnaast zijn de volgende stromingen vertegenwoordigd: het Kubisme, de Stijl, het Russisch Constructivisme en het Expressionisme, de Nederlandse figuratie tijdens het interbellum, Cobra, École de Paris, Zero, het Neo-Constructivisme, de materieschilders, Minimal Art,

Conceptuele kunst, Arte Povera, de Duitse schilderkunst van de jaren '70 en '80 en enkele vanaf de jaren '80 en '90 geformeerde ensembles sculpturen, installaties en videokunst.

Vanaf het begin van haar ontstaan is het verzamelbeleid niet gericht op encyclopedische volledigheid, maar op een bewuste keuze voor de uitbouw van specifieke clusters met een hechte onderlinge samenhang. Een kritische beschouwing daarvan heeft in 2004 geleid tot een aantal duidelijk omschreven interessegebieden die elders in dit collectieplan zijn omschreven.

Collectie bibliotheek en archief

Omvang en samenstelling

De bibliotheek is gespecialiseerd in wetenschappelijke literatuur op het gebied van de moderne en hedendaagse beeldende kunst. De collectie werd in de periode 2009-2010 aangevuld met ongeveer 3.500 monografieën, 4.500 thematische boekwerken en kunstenaarsboeken, waardoor de totale collectie uit 83.200 monografieën, 83.000 thematische boekwerken en 5.500 kunstenaarsboeken bestaat. De bibliotheek verwerft ook boeken door middel van ruilcontacten. Dit aantal bedraagt ongeveer 3.000 boeken. Hiervoor heeft zij een regulier contract met 20 musea in het binnenland, 135 musea en culturele instellingen in het buitenland. Incidentele ruil vindt plaats met ongeveer 150 instellingen in binnen- en buitenland. De documentatieafdeling van de bibliotheek bezit 4000 dossiers met informatie over tentoonstellingen, kunstenaars en de historie van het museum. Incidentele schenkingen vullen de bibliotheekcollectie verder aan.

De archiefafdeling van het museum omvat 3300 dossiers met informatie over tentoonstellingen, kunstenaars en de historie van het museum. Daarnaast is het collectiearchief met ongeveer 3100 dossiers in de bibliotheek ondergebracht. In het kader van het project bewerking archiefbestanden van de Gemeente Eindhoven is het beheersarchief 1936-1989 in 2011 opnieuw bewerkt en ontsloten voor verdere digitalisering. Na digitalisering zullen de archiefbestanddelen medio 2012-2013 voor het publiek beschikbaar komen. Met de invoering van de mediabank in eind 2011 hopen we de digitale profiel van de bibliotheek de komende jaren verder te verbeteren.

Basiskennmerken

De verzameling van de bibliotheek vertoont een duidelijke link met de kunstcollectie, het tentoonstellingsbeleid en de interessegebieden. Zo bezit de bibliotheek een rijke verzameling publicaties rondom o.a. het Russische Constructivisme, Neo-Constructivisme, Conceptuele kunst en Minimal Art. De interessegebieden van het museum zorgen voor aankopen in de gebieden: kunst en maatschappij, kunst en context, kunst en identiteit alsmede literatuur over de identiteit van het museum als instituut.

Daarnaast heeft de bibliotheek van de meeste kunstenaars die in de collectie zijn vertegenwoordigd of die deelgenomen hebben aan tentoonstellingen publicaties, documentatie en andere efenemera als uitnodigingskaarten, affiches, aantekeningen, correspondentie en persberichten.

Zij verzamelt ook publicaties en informatie over kunst en kunstenaars die te maken hebben met de eigen bibliotheekverzameling zoals deze inhoudelijk en functioneel in de loop der tijd is gegroeid.

De verworven archieven zoals de Gate foundation, de bibliotheek van oud-directeur Jean Leering en het archief, maquettes en bibliotheek van professor Jan Slothouber hebben in drie verschillende gebieden een verdieping gebracht. De Gate als basis voor de collectie niet-Westerse kunst, Leering als contextualisering van de eigen museumhistorie, en met Slothouber de overbrugging van een historische lijn vanaf Lissitzky naar moderne uitingen van neo-constructivistische kunst aan de hand van primaire bronnen van een van de grondleggers ervan.

De verworven archieven zoals de Gate foundation, de bibliotheek van oud-directeur Jean Leering en het archief, maquettes en bibliotheek van professor Jan Slothouber hebben in drie verschillende gebieden een verdieping gebracht.

De Gate als basis voor de collectie niet-Westerse kunst, Leering als contextualisering van de eigen museumhistorie, en met Slothouber de overbrugging van een historische lijn vanaf Lissitzky naar moderne uitingen van neo-constructivistische kunst aan de hand van primaire bronnen van een van de grondleggers ervan.

bijlage 3

Aankoopbudget

Het Van Abbemuseum beschikt over een eigen vrij besteedbaar jaarlijks aankoopbudget van ca. € 232.000,00 in 2010. Bovendien ontving het museum in 2010 een provinciale subsidie voor aankopen van kunstenaars van € 21.500,00 en een subsidie in het kader van de *Regeling financiële ondersteuning voor museale aankopen beeldende kunst en vormgeving* van de Mondriaan Stichting voor aankopen van Nederlandse kunst van € 125.000,00. Van dit laatste bedrag is 50% geormerkt voor de aankoop van Nederlandse kunst. Daarnaast ontving het museum als beneficiënt van de Bankgiro Loterij een bedrag van € 180.000,00 per jaar.

Gedurende de voorbije jaren heeft een dertigtal bedrijven – verenigd in de *Stichting Promotors Van Abbemuseum* – zich ontwikkeld tot een hechte steun voor het museum op het gebied van de verdere collectievorming. Zij brengen jaarlijks een bedrag van ongeveer € 135.000,00 tot € 180.000,00 bij elkaar, waarover het museum vrij kan beschikken voor de aankoop van eigentijdse kunst.

Overzicht aankoopbudget Van Abbemuseum 2001 - 2010

Jaar	Totaal	Van Abbe	Promotors	Subsidies
2001	436.082	195.579	0	240.503
2002	966.704	200.570	630.000	136.134
2003	406.503	211.000	0	195.503
2004	361.689	214.000	0	147.689
2005	914.042	216.000	337.500	360.542
2006	374.000	219.000	0	155.000
2007	490.000	221.000	94.000	175.000
2008	531.000	226.000	150.000	155.000
2009	537.000	232.000	0	305.000
2010	608.500	232.000	50.000	326.500
totaal	5.625.520	2.167.149	1.261.500	2.196.871
gemiddeld	562.552	216.715	126.150	219.687
proportioneel	100%	39%	22%	39%

De resultaten: overzicht aanwinsten 2001-2010

Jaar	Kunstwerken				Kunstenaars						
	Totaal	Herkomst			Totaal	Sekse			Nieuw		
		Reg.	Nat.	Intern.		Man	Vrouw	Collectief	Reg.	Nat.	Intern.
2001	68	40	4	24	8	x	x	x	0	0	1
2002	34	2	1	31	24	x	x	x	0	1	17
2003	31	0	10	21	12	x	x	x	0	3	2
2004	10	2	5	3	8	x	x	x	0	1	0
2005	27	0	5	22	17	12	5	x	0	2	15
2006	59	1	1	57	19	13	6	x	1	1	17
2007	31	5	9	17	23	11	12	x	2	4	8
2008	22	1	6	15	19	12	7	x	0	3	7
2009	21	0	5	16	13	7	3	3	0	0	8
2010	27	0	2	25	16	10	3	3	0	0	10
Totaal	330	51	48	231	159	65	36	6	3	15	85
Gemiddeld	33				16						
Percentage	100%	15%	15%	70%							

Reg. = regionaal

Nat. = nationaal

Intern. = internationaal

bijlage 4

Bruiklenen aan derden

Bruiklenen aan derden t.b.v. tentoonstellingen

Jaar	Aanvragen			Geëffectueerd		
	Totaal	Nederland	Buitenland	Totaal	Nederland	Buitenland
2001	127	53	74	50	22	28
2002	146	21	125	116	17	99
2003	60	18	42	16	4	12
2004	99	23	76	63	17	46
2005	108	26	82	53	3	50
2006	167	39	128	117	25	92
2007	257	176	81	212	168	44
2008	130	37	93	91	29	62
2009	130	41	89	82	26	56
2010	108	26	82	77	20	57

Toelichting:

Het aantal uitgeleende werken in 2002 is inclusief de werken die deel uitmaakten van de collectiepresentaties van het Van Abbemuseum in het buitenland.

Het aantal uitgeleende werken in 2007 is inclusief de werken van René Daniëls (160) die deel uitmaakten van de tentoonstelling in De Pont in Tilburg.

Voor het beleid ten aanzien van langdurige bruiklenen van en aan derden zie paragraaf 2.3.

bijlage 5

Presentaties collectie 2009 – medio 2011

- Presentaties kunstcollectie

Lissitzky+ : Overwinning op de zon

Vanaf 19-09-09

Double Infinity (extern project: Wereldtentoonstelling 2010 in Shanghai)

01-05-2010 / 29-05-2010

- PLUG IN

#18: Kijkdepot

16-12-2006 / 28-11-2009

#26: Maria Eichhorn Aktiengesellschaft

02-06-07 / 09-11-09

#28: Bik Van der Pol. Pay Attention

02-06-2007 / 09-11-2009

#33: Igloo Nero

15-12-2007 / 09-11-2009

#34: Beginnend bij Kandinsky

15-12-2007 / 09-11-2009

#39: Wendelien van Oldenburgh. Maurits Script

19-05-2008 / 09-11-2009

#41: Storing

06-05-2008 / 03-05-2009

#42: Een op Een. Ger van Elk. Push Nose Balance Sculpture

19-08-2008 / 09-11-2009

#43: René Daniëls. Luik en sluite

30-08-2008 / 15-11-2009

#44: van der Stokker en gast Rachel Harrison

04-10-2008 / 10-05-2009

#45: Daniel Buren. Fragmente einer Rede über die Kunst

20-09-2008 / 15-03-2009

#46: Acts of Non-Agression

20-10-2008 / 09-11-2009

#47: Ian Wilson

04-10-2008 / 08-03-2009

#48: Douglas Gordon en Philippe Parreno. Zidane A 21st Century Portrait

27-01-2009 / 09-11-2009

#49: Interieur (Wim en Caya van Nuenen)

13-03-2009 / 09-11-2009

#50: Henri van Abbe

28-03-2009 / 09-11-2009

#51: Activist Club

28-03-09 / 31-03-11

#52: Lily van der Stokker en gast Jim Isermann

16-05-2009 / 01-11-2009

#53: Na Alles

05-08-2009 / 14-11-2009

Information Lobby

15-12-2007 / 15-11-2009

- **PLAY Van Abbe**

HOOFDSTUK 1

Strange and Close

28-11-2009 / 21-03-2010

Rien ne va plus

28-11-2009 / 28-02-2010

Herhaling: Zomeropstelling 1983

28-11-2009 / 07-03-2010

Gerard Byrne Film

09-11-2009 / 13-11-2009

HOOFDSTUK 2

Naar de marge en terug, Andrzej Wróblewski

10-04-2010 / 15-08-2010

Tussen Minimalismen & FREE SOL LEWITT

10-04-2010 / 10-09-2010

Museummodules

01-03-2010 / 31-08-2010

interruptie: If I Can't Dance

08-03-2010 / 22-03-2010

HOOFDSTUK 3

The politics of collecting

25-09-2010 / 14-02-2011

Museum Index

25-09-2010 / 13-02-2011

HOOFDSTUK 4

De pilgrim, de tourist, de flaneur (en de werker)

Vanaf 31-01-2011

Presentaties bibliotheekcollectie 2009- medio 2011

Bibliotheektentoonstelling: Burgi Kühnemann

20-01-2009 / 13-03-2009

Bibliotheektentoonstelling: Paul Heimbach

24-03-2009 / 15-05-2009

Bibliotheektentoonstelling: Fotograferen met Cézanne. Landschappelijke elementen als motief : Jean Leering en Jan van Toorn

26-05-2009 / 31-07-2009

Bibliotheektentoonstelling: Toine Horvers : geschreven boeken

08-09-2009 / 16-10-2009

Bibliotheektentoonstelling: JCJ Vanderheijden

27-10-2009 / 31-12-2010

Bibliotheektentoonstelling: Simon Benson : Written Matter

17-02-2010 / 23-04-2010

Bibliotheektentoonstelling: Sol LeWitt

03-05-2010 / 30-07-2010

Bibliotheektentoonstelling: Gate Keepers

25-09-2010 / 30-10-2010

Bibliotheektentoonstelling: Déjà Vu

09-11-2010 / 11-02-2011

Bibliotheektentoonstelling: Verzamelen/Collecting : The Mail Art Project

20-02-2011 / 29-07-2011

Archieftentoonstellingen 2009- medio 2011

Living Archive: Stars and stripes forever

04-10-2008 / 05-04-2009

Living Archive: Burgerdeugd, kunst- en gemeenschapszin

04-04-09 / 30-08-09

Living Archive: Lissitzky in context

28-11-2009 / 20-08-2011

Living Archive extern : Kooperation Kunsthaus Bregenz – Van Abbemuseum

22-01-2011 / 03-04-2011

bijlage 6
Lijst van aankopen 2009-2010